

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 1

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

«Παναγιώτατε καὶ θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχᾳ, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ἡμῶν καὶ συλλειτουργῆ Κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀσθμαίνοντες διανόομεν τὴν τρίβον τῆς ζωῆς, βαρὺ μὲν φορτίον ἐπὶ τῶν ὤμων βασιτάζοντες, διὰ νυκτὸς δὲ ὀμιχλώδους τὴν πορείαν ποιούμενοι. Καὶ ἐφαρμόζονται καὶ ἐφ' ἡμᾶς ὅσα τὰ περὶ αὐτὸν σκοπιῶν ἔγραψεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος: «Φροντίδων ἐπιπλοκαί, πραγμάτων ἐπιδρομαί, τὰ τῶν φίλων ἄπιστα, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀποίμαντα, ἔρρει τὰ καλά, γυμνὰ τὰ κακά, ὁ ἀπλοῦς ἐν νυκτὶ πυρσὸς οὐδαμοῦ, Χριστὸς καθεύδει».

Ἡ συνέχουσα τὸν κόσμον ἀγωνία διὰ τὰς στερήσεις τοῦ παρόντος καὶ διὰ τοὺς φόβους τοῦ μέλλοντος ἐντείνεται, ἀκόλυτον δὲ φέρεται πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν τὸ πνεῦμα τῆς ἀνατροπῆς καὶ ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διακηρύσσει ἐν καυχῆσει: «Ἀφελῶ ὄρια ἔθνῶν καὶ σείσω πόλεις κατοικουμένας καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήφομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιὰν» (Ἦσ. 10, 14).

Ἄλλ' ὁ Δεσπότης Κύριος Σαβαώθ συνταράσσει ἤδη τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐχθροῦ καὶ καταρρίπτει τὰς ὕβρεις αὐτοῦ, ἀποστέλλων «ῥάβδον ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί». Ἡ ἀνθρω-

πότης ἀκολουθήσασα ὀπίσω θεῶν ἄλλοτρίων, ψευδῆ ἐπιτυχίαν ἐπαγγελλομένων, στρέφει νῦν εἶπερ ποτὲ τὸ βλέμμα αὐτῆς μετ' ἐλπίδος πρὸς τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἀγάλλεται, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. Τῆς δὲ παγκοίνου ταύτης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως μετέχοντες καὶ ἡμεῖς, πρόθυμοι φερόμεθα νοερῶς πρὸς τοὺς σεπτοὺς Προεστῶτας τῶν Ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, περιπτυσσόμενοι αὐτοὺς καὶ συγχαρησόμενοι καὶ συνευφρανθησόμενοι αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς περὶ ἡμᾶς θαυμασίοις τοῦ Θεοῦ, πρόθυμοι πρὸς Ὑμᾶς τὰ γράμματα ἡμῶν ταῦτα διαπέμπομεν, ἐρμηνεῖς τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν καὶ εὐχῶν, εὐχῶν ἐγκαρδίων καὶ εἰλικρινῶν ὑπὲρ Ὑμῶν τε καὶ τῆς ἐγκειρισμένης Ὑμῖν Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, δι' ὧν θερμῶς καὶ λιπαρῶς ἰκετεύομεν τὸν Τεχθέντα Σωτῆρα βραβεύειν τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως πᾶσαν εὐστάθειαν καὶ ἀκμήν, πᾶσαν πλάτνυσιν καὶ στηριγμόν, χαρίζεσθαι δὲ τῇ Ὑμετέρᾳ γερασμῖα Παναγιότητι ὅσα ἐφετά, ὅσα σωτήρια, δίδόντα ἅμα τῇ τε Ἐκκλησίᾳ Αὐτῆς καὶ Αὐτῇ τὸν ἐπιτέλλοντα νέον ἐνιαυτὸν τῆς χάριτος ἔμπλεων οὐρανίων εὐλογιῶν σὺν ὅτι πλείστοις ὁμοίοις μετ' αὐτόν.

Καὶ αἰθῆς κατασπαζόμενοι Ὑμᾶς ἐν Χριστῷ Γεννηθέντι, διατελοῦμεν μετὰ πολλῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ, Πρόεδρος»

Ὅμοια Γράμματα ἐστάλησαν καὶ πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς Ὁρθοδόξους Πατριάρχας καὶ τοὺς Προέδρους τῶν Ὁρθοδόξων Ἀutoκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως.

Ο

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Πρὸς

**Τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα
τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.**

Τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

«Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε, Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε, Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε», ψάλλει σήμερον πανηγυρικῶς ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία, περιχαρῶς ἑορτάζουσα τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ πράγματι. Δοξολογίαι ἀπὸ τὰ βῆθη τῆς θρησκευοῦσης χριστιανικῆς ψυχῆς, ὡς ἀπὸ διαυγοῦς πηγῆς, ἀναβλύζουσι σήμερον, κατὰ τὴν εὐσημον καὶ μεγίστης σημασίας ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων. Ὁ Χριστὸς, ὁ αἰώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ, γίνεται ἄνθρωπος διὰ τὸν ἄνθρωπον. Πῶς νὰ μὴ δοξολογήσῃ πᾶσα ψυχὴ τὸν εὐεργέτην Θεόν; Πῶς νὰ μὴ μείνῃ ἔκθαμβος πρὸ τῆς μεγάλης ταύτης ἐκδηλώσεως τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν πεσόντα ἄνθρωπον; Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε.

Μόνον ὁ πεπωρωμένην τὴν συνείδησιν ἔχων ἄνθρωπος, ὁ ἀτυχῆς ἀρνητὴς τοῦ Θεοῦ μένει ἀσυγκίνητος πρὸ τοῦ μεγαλείου τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Μόνον ὁ ἄπιστος μένει ἀδιάφορος πρὸ τοῦ κολοσσιαίου τούτου γεγονότος καὶ θαύματος, τὸ ὁποῖον ἔμνησαν καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ἐδοξολόγησαν τὸν Θεὸν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἅγιοι ἄγγελοι. Ὄταν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται πλησίον αὐτοῦ τὸν Θεόν, κατελθόντα διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ εἰς τὴν φάτην τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἀέναον ἀπευθύνει πρὸς τὸν Λυτρωτὴν τὴν δοξολογίαν, καὶ ὅλος ἀφοσιούται εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην καὶ θείαν λατρείαν.

Διὸ καὶ ὁ δοξολογῶν τὸν ἐνανθρωπήσαντα Σωτῆρα σπεύδει εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ. Ἡ δὲ ὑπάντησις γίνεται μόνον διὰ τῆς ἐφαρμογῆς εἰς τὴν ζωὴν τοῦ χριστιανοῦ τοῦ θείου θελήματος. Ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν τοῦ γεν-

νηθέντος Κυρίου, καὶ ἡ πιστὴ ἐκτέλεσις τῆς βουλῆς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, δίδουσι τὸ μέτρον τῆς ἐκτιμήσεως τῆς πίστεως αὐτοῦ πρὸς τὸν δι' ἡμᾶς νηπιάσαντα Χριστόν. Ἡ συσχέτισις αὐτῆς τῆς πίστεως πρὸς τὰ ἔργα τὰ ἀπορρέοντα ἀπὸ αὐτῆν εἶναι ἡ πενιχρὰ καὶ σκιώδης ἀνταπόδοσις πρὸς τὴν ἀσυλλήπτου σημασίας δόσιν καὶ προσφορὰν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ πλάσμα αὐτοῦ. Ὅθεν προβάλλει ὡς ἐπιτακτικὴ ἢ ἀνάγκη τῆς συναντήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ συναναστροφῆς διὰ τῆς μοναδικῆς ὁδοῦ τῆς δι' ἔργων ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἀγιασμοῦ τῆς ζωῆς, καθ' ὅσον ὁ κατελθὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς ἀρετῆς.

Ἀλλὰ, ὅπως μοναδικὴ ὁδὸς πρὸς συνάντησιν καὶ συναναστροφὴν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Λυτρωτοῦ εἶναι ἡ ἀφοσίωσις πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ πιστὴ ἐκτέλεσις τῶν παραγγελμάτων τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Εὐαγγελίου, οὕτω πῶς ὡς ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τοῦ χριστιανοῦ ἐπακολουθεῖ ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ ἀνοδος καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς ψυχῆς καὶ τῆς συνειδήσεως, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος φθάνει εἰς τὰ ὕψη τῆς τιμῆς καὶ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τῆς πραγματικῆς.

Δοξολογία πρὸς τὸν ἐνσαρκωθέντα Θεόν, συνάντησις τῆς ψυχῆς μετὰ τοῦ λυτρωτοῦ διὰ τῶν ἔργων τῆς πίστεως καὶ δι' αὐτῶν ἀνοδος τοῦ ἀνθρώπου εἰς ὑψηλὰ ἐπίπεδα τελειότητος, ἰδοὺ τὸ τρίπτυχον τῆς σημερινῆς μεγάλης Χριστιανικῆς ἑορτῆς. Ἐντὸς δὲ ἀκριβῶς αὐτοῦ τοῦ τριπτύχου πρέπει νὰ περικλεισθῇ ἅπας ὁ Χριστιανικὸς κόσμος, ἵνα διὰ μέσου αὐτοῦ ἀποδειχθῇ νικητὴς τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπληθύνθη ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος, καὶ δὴ ὁ χριστιανός, λατρεύει ἄλλα πολῦτιμα δῆθεν καὶ ἀξιόλογα πράγματα καὶ μοιράζει τὴν λατρείαν αὐτοῦ μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀμαρτίας, πάντοτε θὰ δυστυχῆ καὶ πάντοτε θὰ ἀγωνίζεται χωρὶς ἐπιτυχίαν, ἡ δὲ καρδιά αὐτοῦ θὰ μένῃ ἀνικανοποίητος, ἐφ' ὅσον προτιμᾷ, ἀντὶ τῆς

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

του Μακ. 'Αρχιεπισκόπου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων

Α'

ΜΗΝΥΜΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

Σήμερον δέχεται ἡ Βηθλεὲμ 'Εκείνον, ὁ ὁποῖος
διὰ παντός κἀθίται μετὰ τοῦ Πατρὸς.

Σήμερον ἄγγελοι τὸ νεογέννητον Βρέφος Θεοπρα-
πῶς δοξολογοῦσι, λέγοντες:

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ

καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη,

ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

'Η εὐδοκία τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ συγκατά-

γάπη καὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀφοσιώσεως
πρὸς τὸν Θεόν, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἁμαρ-
τωλὸν ἑαυτὸν, καὶ τὴν θυσίαν πρὸς τὸν
ἐγωισμὸν αὐτοῦ, διαρκῶς θὰ πλανᾶται ἀνα-
ζητῶν λύτρωσιν καὶ ἀναψυχὴν, καὶ ὡς ἔ-
λαφος διψῶσα θὰ περιφέρεται εἰς μέρη ἄνυδρα
καὶ εἰς ἀπέραντον ἔρημον.

'Αλλά, ἰδοῦ, τέκνα ἡμῶν ἀγαπητὰ ἐν Χρι-
στῷ τῷ ἐνανθρωπήσαντι Θεῷ, πάρεστιν ὁ
Σωτὴρ ἡμῶν, ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἡ χάρις καὶ
ἡ ἀλήθεια, μεθ' ἡμῶν εὐρίσκεται τὸ φῶς τῆς
ζωῆς, ἡ πηγὴ τῆς χαρᾶς τῆς ἀληθινῆς, ὁ
Θεὸς τῆς εἰρήνης, ἡ λύτρωσις, τὴν ὁποῖαν
ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Δυσ-
τυχεῖς εἶναι οἱ ἄνθρωποι οἱ ἀποχωριζόμενοι
ἀπὸ τὸν Σωτῆρα διὰ τῆς ἀπιστίας, καὶ διὰ
τῶν ἔργων τοῦ σκότους καὶ τῆς ἁμαρτίας.
'Απερίσκεπτοι εἶναι ὅσοι ἀγωνίζονται μὲν διὰ
τὴν κατάκτησιν παντὸς γηίνου ἀποκτήματος,
ἔχουσιν ὅμως εἰς δευτερεύουσαν ἢ καὶ εἰς κα-
τωτάτην θέσιν τὸ πρῶτιστον ζήτημα τῶν
σχέσεων αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν
πλησίον.

'Ακριβῶς ὅμως, ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέν-
νων, ὡς ἄγγελος ἐξ οὐρανῶν ἐντὸς τῆς ζο-
φερᾶς νυκτὸς τῆς ἀβεβαιότητος καὶ τῆς ἀπι-
στίας τοῦ συγχρόνου κόσμου, τοῦ αὐτοβα-
σανιζομένου καὶ αὐτοτιμωρουμένου ὑπὸ τῆς
ἀποστασίας αὐτοῦ, ἔρχεται λίαν ἐπικαίρως
νὰ διδάξῃ οὐχὶ μόνον πᾶσαν ἀνθρωπίνην
ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ὅτι
μόνος Σωτὴρ καὶ τῆς εἰρήνης χορηγὸς εἶναι
ὁ αἰώνιος Θεός, ὁ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους
καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθὼν

βασίς τοῦ Υἱοῦ ἕκαμον ὥστε πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν
νὰ πληρωθοῦν, εἰς τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ, ὅλα
ἐκείνα, τὰ ὁποῖα τὸ Πανάγιον Πνεῦμα εἶχε προαναγγέ-
λει διὰ τοῦ στόματος τῶν Ἁγίων Προφητῶν.

'Η Παρθένος θὰ γεννήσῃ υἱὸν τὸν Ἐμμανουήλ,
εἶχε προείπει ὁ Ἡσαΐας. Νὰ μὴ θεωρῆται μικρὰ καὶ
ἐλαχίστη ἡ Βηθλεὲμ εἶχε προαναγγέλει ὁ προφήτης
Μιχαίας, διότι ἀπ' αὐτὴν θὰ ἀνέτελλεν ἡ ἡγούμενος
καὶ ὁ ποιμὴν τῆς ἀνθρωπότητος.

Καὶ ἀνέτειλεν ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐγεννή-
θη τὸ Παιδίον Ἰησοῦς, ὁ Μεγάλης Βουλῆς Ἄγγελος,
ὁ πρὸ αἰώνων Θεός, ὁ Ἄρχων τῆς Εἰρήνης, ἡ ράβδος
ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαὶ καὶ τὸ ἄνθος ἐκ τῶν κλάδων,

ἐκ τῶν οὐρανῶν. Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν ἄς λα-
τρεύσωμεν δι' ἔργων ἀρετῆς καὶ ἀγάπης πρὸς
τὸν πλησίον ἡμῶν τὸν πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντα
Κύριον. Εἶναι ἀπειρον τὸ πλῆθος τῶν συναν-
θρώπων ἡμῶν, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἀνάγκην
τῆς ἡμετέρας βοηθείας καὶ τῆς στοργῆς, εἴτε
αὕτη ἀνάγεται εἰς τὴν ὑλικὴν εἴτε εἰς τὴν ἠθι-
κὴν εἴτε εἰς τὴν πνευματικὴν συμπαράστα-
σιν. Ἐφ' ὅσον δι' ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐγένετο ἄνθρω-
πος, ἄς γινώμεθα καὶ ἡμεῖς, ἕνας ἕκαστος
καὶ πάντες ὁμοῦ, ἀλλήλων βοηθοὶ καὶ συναν-
τιλήπτορες, καθ' ὅσον ἡ κρητὶς τοῦ Χριστια-
νικοῦ πολιτεύματος εἶναι ἡ πρὸς ἀλλήλους
ἀγάπη.

'Ὅθεν, προσκυνοῦντες τὸν γεννηθέντα
Χριστὸν ὡς οἱ ποιμένες, καὶ τὰ δῶρα τῆς
ἀφοσιώσεως καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν λατρείας
ἡμῶν ὡς οἱ μάγοι προσφέροντες, ἄς ἰκετεύ-
σωμεν αὐτὸν ὅπως καὶ τὴν ἀγίαν αὐτοῦ Ἐκ-
κλησίαν, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ τοῦ αἵματος τῆς
Σταυρικῆς αὐτοῦ θυσίας ἐθεμελίωσεν, διασώζῃ
ἀπὸ παντὸς ἐπιβούλου καὶ ἀπὸ πάσης ἀν-
τιξοότητος.

Τὸ δὲ ἔλεος καὶ ἡ χάρις τοῦ Λυτρωτοῦ
ἔστωσαν μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

'Εν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν τῇ
25ῃ Δεκεμβρίου 1959.

† Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος
Διάπυρος εὐχέτης ὑμῶν.

'Η ἐγκύκλιος αὕτη ἀνεγνώσθη ἀντὶ κηρύγματος ἀπὸ
τοῦ Ἀμβωνος, ὑπὸ τοῦ καλλίτερον δυναμένου νὰ ἀπαγ-
γέλλῃ Κληρικοῦ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγε-
λίου τῆς θείας Λειτουργίας τῶν Χριστουγέννων 1959.

Δαυίδ, ὁ Σωτὴρ καὶ Κύριος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐγεννήθη ὁ Ὑψιστος εἰς ταπεινὸν σπήλαιον καὶ ἐναπετέθη ὁ ἀχώρητος εἰς πενιχρὰν φάτνην ὡς ὁ πτωχότερος τῶν πτωχῶν καὶ ὁ ἐνδεέστερος τῶν ἐνδεῶν, Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἶναι συντηρητὴς καὶ τῶν εὐτελεστέρων στρουθίων, Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κοσμεῖ μὲ ἀπαράμιλλον ὠραιότητα τὰ ἐφῆμερα κρίνα τοῦ ἀγροῦ, Ἐκεῖνος εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ὁποῖου πάλλεται ἄρμονικὰ καὶ λειτουργεῖ τὸ Σύμπαν.

*Ω ὕψος συγκαταβάσεως!
*Ω βάθος σοφίας!
*Ω ἀπέραντον πλάτος καλωσύνης
καὶ ἀγάπης διὰ τὸν ἄνθρωπον!

Ἀληθῶς τόσον «ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον».

Ἄλλ' ἀνάλογα πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον ὑπῆρξαν καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, διότι μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας γεννηθέντος Ἀντρωτοῦ, ὁ κάθε ἄνθρωπος ἐπαγγέλλεται δυνητικῶς ἐκεῖ, ὁπόθεν ἔπεσε, κατηλλάγη μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ὠδηγήθη εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν οὐράνιον προορισμὸν του.

Πλὴν καὶ ὁ ἀντίκτυπος τῆς τοιαύτης μεταλλαγῆς ἐκ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτὴν ὑπῆρξεν ἰσχυρός, διότι ὁ θεῖος καὶ ἅγιος ζῆλος ἐθέρημανε κατ' ἐντελῶς νέον καὶ ἄγνωστον τρόπον τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐγένοντο ὀπαδοὶ Του. Ὁ θεσμὸς τῆς δουλείας ἐκλονίσθη ἐκ θεμελίων. Ἡ ζωογόνος αἰδρα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, φίλον ἢ ἐχθρόν, ἔπνευσε κατὰ τρόπον μοναδικὸν καὶ συγκινητικόν. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀρετῆς ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ὕψος.

Καὶ ἐὰν ἡ στενοκαρδία τῶν ἀνθρώπων καὶ αἱ ἐνίοτε βαθεῖαι ρίζαι τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν ψυχὴν των δὲν ἠμποδίζον τὴν φύτευσιν, τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν καρποφορίαν, εἰς τὰς ἀνθρωπίνους καρδίας καὶ θελήσεις, τοῦ σπόρου τῆς Βηθλεὲμ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, θὰ ἐξώμεν τὴν στιγμήν αὐτὴν εἰς μίαν ἀνθρωπότητα πολὺ καλυτέραν, πολὺ τελειότεραν, πολὺ εἰρηρικωτέραν, πολὺ ἀνθρωπινωτέραν.

Ἄλλ' ἄς μὴ ἀπογοητευώμεθα, διότι ὁ Γεννηθεὶς Ἀντρωτῆς Ἰησοῦς «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» καὶ γνωρίζει μυρίους τρόπους, ἀπαλούς, σκληρούς, πνευματικούς, ὀλικούς, νὰ ὀμλῇ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, νὰ τὰς παιδαγωγῇ καὶ νὰ ὀδηγῇ αὐτὰς εἰς τὴν ἀγάπην, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐγένετο ἄνθρωπος καὶ «ἐτέχθη ἡμῖν Σωτὴρ» ὑπὸ τὰς γλυκυφθόγγους ἀγγελικὰς ἁρμονίας τοῦ

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη,
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία,

θὰ ἀποβῇ καὶ εἰς τὴν σύγχρονον ἡμῶν τεταραγμένην ἐποχὴν, ἡ εἰρηνοποιὸς δύναμις, ἡ ἐξ ὕψους κατάλληλος καὶ ἀνερομήνεντος σωτηρία.

Ἡμεῖς πάντες, τέκνα ἡμῶν, ἐν σαρκωθέντι Χριστῷ, ἄς ἀντλώμεν ἐκ τῆς Θείας Φάτνης τὴν εἰρήνην διὰ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ ἄς εὐχηθῶμεν μετὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων σήμερον τὴν ἐπὶ γῆς βαθεῖαν καὶ ἀναφαίρετον εἰρήνην.

B'

ΜΗΝΥΜΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΕΝΟΠΙΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Ἀγαπημένοι ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί καὶ στρατιῶται τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας Τ.Ε.Α., προσφιλεῖ τέκνα τῆς ἀγαπημένης μας πατρίδος. Τὴν ἡμέραν ταύτην, κατὰ τὴν ὁποῖαν δλόκληρος ὁ Χριστιανικὸς κόσμος εορτάζει τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, στρέφω τὸν νοῦν μου πρὸς σᾶς τοὺς ἀγαπημένους φρουροὺς τῆς πατρίδος καὶ δίδω τὴν εὐλογίαν μου. Χαίρω ἰδιαζόντως διότι, ἐὰν σύμπας ὁ Χριστιανισμὸς εορτάζει τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον, καὶ σεῖς μακρὰν τῶν οικείων σας συνεορτάζετε μὲ τοὺς προισταμένους σας τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος. Εἶναι δίκαιος ὁ πανηγυρισμὸς καὶ δεδικαιολογημένη ἡ πνευματικὴ ἀγαλλίασις, διότι ἡ κάθοδος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον ὑπενθυμίζει τὴν ἀπειρον τοῦ Θεοῦ ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἀνέκφραστον συγκατάβασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅστις κατήλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔγινε ἄνθρωπος διὰ τὴν λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν ἡμῶν.

Ἄν ἅπας ὁ Χριστιανικὸς κόσμος εορτάζει τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου, ἰδιαίτερος ἐπιβάλλεται τοῦτο εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, τοὺς ὁποῖους περιέβαλε δι' ἰδιαίτερας ἀγάπης, ἀφοῦ τὸν λόγον Του εἰς γλώσσαν Ἑλληνικὴν ἐκήρυξεν, τὸ Εὐαγγέλιόν Του εἰς γλώσσαν Ἑλληνικὴν διετύπωσε, τὴν διδασκαλίαν Του οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἰς γλώσσαν Ἑλληνικὴν ἀνέπτυξαν καὶ ὁ ἴδιος, ὅταν τὸν ἐπεσκέφθησαν Ἕλληνες, ἀνεβόησε «νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου».

Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἦλθον διὰ τὴν πατρίδα τὴν Ἑλλάδα τὰ χρόνια τῆς δυστυχίας, ὁ Χριστὸς μᾶς ἐπροστάτευσε, μᾶς παρηγόρησε καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἐξησφάλισε. Καὶ τὴν σήμερον, ἐὰν αἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ θέλουν πᾶν τὸ Ἑλληνικὸν νὰ καταστρέψουν, μὴ δειλιάτε. Ἐχομεν βοηθὸν καὶ σκεπαστὴν αὐτὸν τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς διδασκαλίας του ζητεῖ.

Δι' αὐτὸ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ σκέψις μας στρέφεται μετὰ πατρικῆς χαρᾶς καὶ ἀγάπης πρὸς σᾶς τὸ στρατευόμενον τμήμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, καὶ εὐχόμεθα ὁμοῦς καταστήτε ἀγρυπνοὶ φρουροὶ τῆς τιμῆς, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς προσφιλοῦς μας Πατρίδος.

Εἴμεθα πάντοτε μαζί σας ψυχικῶς καὶ ἐκ βάθους καρδίας εὐχόμεθα εἰς σᾶς καὶ τὰς οικογενεῖας σας, ὅπως πλουσίαν ἔχητε τὴν χάριν καὶ εὐλογίαν τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Σωτῆρος Χριστοῦ, τοῦ ὁποῖου ἡ δύναμις καὶ ἡ προστασία εὐχομαι νὰ σκέπη δλόκληρον τὸ Ἔθνος καὶ ἡμᾶς τὰ ἐκλεκτὰ τέκνα τῆς πατρίδος».

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΠΙ ΤΩ ΝΕΩ, ΕΤΕΙ 1960

Ἐν ἔτος ἀκόμη ἐπέρασεν. Ἐν ἔτος ἐκόλησεν εἰς τὴν πορείαν τῶν ἐτῶν, τὰ ὁποῖα τρέφουν τὸν πανδαμάτορα Χρόνον. Χρονικὴ σταγὼν τὸ ἔτος 1959, ἔσβυσε καὶ προσετέθη εἰς τὸν ὄγκον τῶν στοιβαγμένων αἰώνων τοῦ παρελθόντος, καὶ ἐν νέον ἔτος ἀνέτειλεν εἰς τὴν πορείαν τῶν ἐτῶν, ἐν ἔτος, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ θὰ συνεχίσῃ τὴν πορείαν τοῦ χρόνου, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐπλάσθημεν καὶ κινούμεθα καὶ διερχόμεθα οἱ ἄνθρωποι.

Ἐν ἀκόμη ἔτος ἀπομακρύνει ἕκαστον ἐξ ἡμῶν ἀπὸ τὴν στιγμὴν τῆς εἰσόδου του εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, ἐν ἀκόμη ἔτος, τὸ ὁποῖον μᾶς φέρει φυσιολογικῶς πλησιέστερον πρὸς τὰ ὄρια, τὰ ὁποῖα θὰ διαβῶμεν, μὲ τὴν ἔξοδόν μας, ἕκαστος, ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, σύμφωνα μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν κατάνευσιν καὶ τὸ θέλημα, διὰ νὰ εὐρεθῶμεν ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἔτη, δὲν ὑπάρχει χρόνος, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι ἀμετάβλητα, ἄφθαρτα, αἰώνια.

Τὰ ἔτη τοῦ βίου μας κυλοῦν καὶ τὸ σκωλιὸν τῆς ζωῆς ἐνὸς ἐκάστου κατ' ἔτος βραχύνεται καὶ κάθε πρωτοχρονιά ἕνας κρῖκος τῆς ἀλυσίδας τῆς ζωῆς μας συνδέεται καὶ ἐνώνεται ἀμετάκλητα μὲ τὸ παρελθόν, ἐνῶ εἰς νέος κρῖκος, ὁ κρῖκος τοῦ νέου ἔτους προστίθεται εἰς αὐτήν, κρῖκος ἀσαφῆς, κρῖκος ἄφαντος, κρῖκος ἄδηλος, κρῖκος αἰνιγματώδης.

Πόσον ἐπιθυμοῦμεν νὰ γνωρίσωμεν τί διακινεῖς θὰ ἔχη ὁ νέος κρῖκος, ὁ ὁποῖος προστίθεται εἰς τὴν ζωὴν μας μὲ τὸ νέον ἔτος. Τί δὲν θὰ ἐδίδομεν διὰ νὰ μάθωμεν τὰ μυστικά, τὰ ὁποῖα ἐμπερικλείει! Πόσον θὰ ἐχαίρομεν ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ βεβαιωθῶμεν, ὅτι τὸ νέον ἔτος θὰ ἦτο ὁμαλόν, εἰρηρικόν, πλήρες χαρᾶς καὶ ἐκπληρωτικῶν τῶν ἐλπίδων μας!

Ἄλλ' ὁ Κύριος, εἰς τὸ νεῦμα τοῦ ὁποῖου ἐκτυλίσσεται ὁ χρόνος, Ἐκεῖνος τοῦ ὁποῖου «Χίλια ἔτη εἶναι ὡς ἡμέρα ἢ χθὲς», δὲν παρέχει περιθώρια προγνώσεως, καὶ τοῦτο διὰ τὸ πολὺ ἔλεός Του, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παροχῆς τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν Πίστιν πρὸς τὴν Πρόνοιάν Του, πρὸς τὴν Ἀγαθότητά Του, πρὸς τὴν Δύναμίν Του. Ἐρχεται δὲ ἐπ' εὐκαιρίαν αὐτῆς τῆς ἐκδηλώσεως τῆς πίστεώς μας νὰ βραβεύσῃ τὴν εἰλικρινῆ Πίστιν μας, καὶ νὰ τὴν στεφανώσῃ μὲ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν ἁγίων πόθων καὶ ἐπιδιωξέων μας, ὅπως δὲ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος μᾶς ἐβροήθησε, μᾶς ἐνίσχυσε, μᾶς συνετήρησε, μᾶς ἐξήγαγε ἀπὸ πειρασμοὺς καὶ δυσκολίας, οὕτω καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, τὸ ὁποῖον μόλις ἀνέτειλεν, θὰ ὀδηγήσῃ τὰ βήματά μας εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καὶ θὰ εὐλογῆσῃ πᾶσαν ἐλπιδοφόρον ἐπιδιώξιν μας.

Ἐδχαὶ προόδου, ἐλπίδος, εὐτυχίας, μὲ τὴν ἀνατολήν τοῦ νέου ἔτους ἀκούονται ἀπὸ κάθε στόμα ἀνθρώπου καὶ πᾶσα ψυχή ποθεῖ τὴν ἐκπλήρωσίν των.

Μὲ τοιαύτας εὐχάς, θερμὰς καὶ εἰλικρινεῖς, ἐπιθυμῶ σήμερον ὡς πρωθυεράρχης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐπικοινωνήσω μὲ τὸν εὐσεβῆ Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὸν Ὁρθόδοξον ἱερὸν Κλήρον, καὶ νὰ εὐχηθῶ, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος, τοῦ Βασιλέως, ὅστις παρέχει εἰς τὸν λαὸν Του ἐξαιρετικὸν παράδειγμα εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Παραδόσεως καὶ μετὰ τῆς λαοφιλοῦς Βασιλείας ἡμῶν καὶ πάσης τῆς Βασιλικῆς ἡμῶν Οἰκογενείας ἡγεῖται ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν λαμπρῶν ἔργων ἀγάπης καὶ κοινωνικῆς ἀντιλήψεως, μέχρι τοῦ ἀπλουστεροῦ πιστοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἁγίων ἀδελφῶν, ἀρχιερέων, μέχρι τοῦ τελευταίου ἐργάτου τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁ Πανάγαθος, Πολυεύσπλαγχνος καὶ Πανοικτίρμων Κύριος Ἰησοῦς χαρίσῃ πρὸς ὅλους, πρὸς σύμπαν τὸ ἱερὸν καὶ ἔνδοξον ἡμῶν Ἔθνος, εὐδαιμονίαν, δύναμιν, εὐφροσύνην, σύνεσιν, ἀναφαίρετον εἰρήνην, ὡς καὶ προκοπὴν Πίστεως καὶ ἔργων ἀγαθῶν, πρὸς δόξαν τοῦ μεγάλου ὀνόματος τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ ἡμῶν.

«Ὁ τῶν ὄλων Κύριος, Περιτομὴν ὑπομένει, καὶ βροτῶν τὰ πταίσματα, ὡς ἀγαθὸς περιτέμνει· δίδωσι τὴν σωτηρίαν σήμερον κόσμῳ· χαίρει δὲ ἐν τοῖς ὑψίστοις καὶ ὁ τοῦ Κτίστου Ἱεράρχης καὶ φωσφόρος, ὁ θεῖος μύστις Χριστοῦ Βασιλεὺς».

(Κοντάκιον τῆς Ἑορτῆς τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου).

ἌἘπεφάνης σήμερον τῇ οἰκουμένῃ, καὶ τὸ φῶς σου, Κύριε, ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς, ἐν ἐπιγνώσει ὕμνουντάς σε. Ἦλθες, ἐφάνης, τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον».

(Κοντάκιον τῶν ἁγ. Θεοφανείων).

«Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων· σοὶ δὲ ἀρκέσει ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου, Πρόδρομε· ἀνεδείχθης γὰρ ὄντως καὶ προφητῶν σεβασμιώτερος, ὅτι καὶ ἐν ὀείθροις βαπτίσαι κατηξιώθης τὸν κηρυττόμενον. Ὄθεν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλήσας, χαιρών εὐηγγελίσω καὶ τοῖς ἐν ἄδη, Θεὸν φανερωθέντα ἐν σαρκί, τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τὸν κόσμον, καὶ παρέχοντα ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος».

(Ἀπολυτικίον τῆς ἑορτῆς τῆς συνάξεως τοῦ ἁγ. Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου)

«Ταῖς τῶν δακρύων σου ῥοαῖς, τῆς ἐρήμου τὸ ἄγονον ἐγεώργησας· καὶ τοῖς ἐκ βάθους στεναγμοῖς, εἰς ἑκατὸν τοὺς πόνοὺς ἐκαρποφόρησας· καὶ γέγονας φωστὴρ, τῇ οἰκουμένῃ λάμπων τοῖς θαύμασι, Θεοδόσει πατῆρ ἡμῶν ὅσιε· πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

(Ἀπολυτικίον τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου)

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ (*)

Ὁ Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως τὴν λαμπροτέραν προβολὴν τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικότητος τῶν τελευταίων αἰώνων.

Εἶναι πανεύουσον κρίνον ἀγιότητος, πὸν ὅσον εἶναι μυριοπόθητον καὶ πανεulόγητον, τόσον εἶναι καὶ σπανιώτατον. Διότι, διὰ τὰ ἐξοβολήση, χρειάζεται ἐδάφη, τὰ ὁποῖα νὰ ἔχουν σχηματισθῆ ἀπὸ τὴν γῆν, πὸν πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς μας ἀπὸ τοὺς οὐρανίους ἀνθρώπους.

Καὶ δὲν ἀκτινοβολεῖ μόνον ὁ Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ὡς ἐκθαμβωτικὴ καὶ ἀπροσπέλαστος ἀγιότης ζωῆς. Οὕτε μόνον ὡς νοῦς, ὅστις, καθαρθεὶς καὶ ἀγγισθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς, μετουσιώθη—τῆ συνεργεία καὶ τῆς θείας χάριτος— εἰς διανγεστατήν καὶ ζωηφόρον πηγὴν Ὁρθοδόξου στοχασμοῦ, καὶ εἰς ἥλιον ἀναβρῦζοντα λαμπρόνας Χριστιανικῶν βιωμάτων. Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ εἰπομεν ἀνευδοιάστως, ὅτι εἰς τὸν ἅγιον Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην «ἐνικήθη ἡ τῆς φύσεως τάξις». Καὶ ὅτι ἀπέβη ἔνσαρκος Ἄγγελος. Ἀσύγκριτος παιδαγωγὸς τῶν πιστῶν εἰς τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀγίας ἡμῶν Παράδοσεως. Καρδία καθαρὰ καὶ ἁμωμος, ἐκχειλίζουσα ἀπὸ θεῖον ἔρωτα. Καὶ ταυτοχρόνως θεόπεμπτος Πρόδρομος τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν Παλιγγενεσίας καὶ θεοφύτεντος ῥίζα τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ ιδεώδους. Ἰδεώδους, ἐκ τοῦ ὁποῖου καὶ μόνον ἀνέβλυσαν οἱ ἀσίγητοι λυτρωτικοὶ στεναγμοὶ τοῦ δουλεύοντος καὶ κατατρωμένου Γένους μας. Καὶ ἀνεβλάστησεν ἡ ἐξαισία ἐκείνη πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνοφορία τῆς Φυλῆς μας, τῆς ὁποίας καρπὸς γλυκύτατος ὑπῆρξεν ἡ Ἐθνικὴ μας Ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία.

*

Διότι οὐδένα πρέπει νὰ διαφεύγη τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἀκριβὴς ἐκτίμησις τῶν κινήτρων καὶ τῆς ψυχῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Καὶ ἀποτελεῖ ἀληθῶς μέγα σφάλμα, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀπέρρευσαν — καὶ ἀπορρέουν — πολλὰ τὰ δεινὰ διὰ τὴν ἱστορικὴν μετέπειτα πορείαν τοῦ Ἔθνους, ὅτι οὐδέποτε ἠρμηρεύθη ὀρθῶς τὸ ὑπέροχον ψυχικὸν κίνημα τῆς Ἐθνεγερσίας μας. Καὶ ὅτι οὐδέποτε κατενοήθη ἐπαρκῶς καὶ ἐξετιμήθη πρεπόντως ὁ δημιουργικὸς κατ' αὐτὴν ῥόλος τῆς Ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Ἡ ὁποία δὲν διέσωσε καὶ δὲν ἐθέρμανεν ἀπλῶς ὑπὸ τὰς ἀγίας τῆς πτέρυγας — ὡς ὄρνις τοὺς νεοσσοὺς τῆς — τὸ Γένος μας. Ἀλλὰ μέσα εἰς μίαν φρικτὴν ἔνδειαν καὶ μίαν ἀφόρητον σκληρότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, πὸν εἶχεν ἀποβῆ μαρτυρικὴ, ἐκαμίνευσε τὴν ψυχὴν του, καὶ τὴν διέπλασεν οἰσθηλατουμένην ἀπὸ τὸν ἀσυγκράτητον πόθον μιᾶς ἀνωτέρας διαβιώσεως. Καὶ διεμύρφωσε τοὺς πατέρας μας νὰ αἰσθάνωνται

* Ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς «Ἐκκλησίας» κ. Θεοδ. Σπεράντζα, ἥτις ἐγένετο κατὰ τὸν εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος τεύχους μνημονεύμενον ἑορτασμόν, ὃν διαγράψωσεν ἡ «Ἐταιρεία Κυκλαδικῶν Μελετῶν» ἐπὶ τῆ συμπληρώσει 150 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ὁσίου Νικόδημου τοῦ Ἀγιορείτου.

τὴν Ἐλευθερίαν, ὡς τὴν μόνην πραγματικότητα τῆς ζωῆς.

Πᾶσα ἄλλη ἐρμηνεία τοῦ ἐκπληκτικοῦ ἐκείνου γεγονότος εἶναι σφαλῆρά. Ὁ Καποδίστριας καὶ ὁ Κοραῆς καὶ ὁ Κωνσταντᾶς καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ λόγιοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνεζήτουν, ὡς ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἔθνους, τὴν πνευματικὴν του προηγουμένου ἐξύψωσιν. Καὶ ὅμως τὸ μέγα θαῦμα συνετελέσθη. Καὶ ἡ ἀθάνατος ἐκείνη γενεὰ τῶν ἀναφραβήτων ἡρώων ἠδρέθη πανέτοιμος διὰ μίαν ἀνωτέραν ζωὴν. Καὶ αἱ ἀνήκεστοι συμφοραὶ καὶ τ' ἀπροσμέτρητα δεινὰ, τὰ ὁποῖα ἐπὶ ἑπτὰ συνεχῆ ἔτη ὑφίστατο, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας τῆς, διελύοντο, ὅπως τὰ ἔαρινά νέφη εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ τελικῶς, ἄοπλοι ἐντελῶς καὶ ρακένδυτοι, ἐθριαμβεύσαν ἀπέναντι τοῦ πανόπλου καὶ διαθέτοντος ἀπρομετρήτους πόρους δυνάστου των.

*

Καὶ ἐρωτῶ. Ποῖος λοιπὸν διηπαιδαγώγησε καὶ ποῖος μετεμύρφωσε εἰς ἡρώας τοὺς ιδεώδεις ἐκείνους ἀγωνιστὰς τῆς ἐλευθερίας, ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς σκιάς τῶν ὁποίων θὰ προσκλίνουσαν εὐλαβῶς πάντοτε οἱ αἰῶνες; Οὐδεὶς ἄλλος, ἀπαντῶμεν, εἰμὴ ἡ ἀγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας, ἡ ὁποία γαλακτοτροφεῖ καὶ ἀνδρίζει τοὺς λαοὺς τῆς ὑπὸ τὸν σωτηριώδη νόμον τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας. Αὐτὴ καὶ μόνη, μὲ τὴν λειτουργικὴν τῆς ζωῆς, διέπλανε τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ. Αὐτὴ τοῦ ἐπιθύουσε συνεχῶς εἰς τὰ ὄντα του τὸ μυστικὸν τῆς νίκης, διὰ τῆς καταφρονήσεως τοῦ θανάτου καὶ διὰ τοῦ ἔκουσίου Σταυροῦ. Αὐτὴ κατέλαμπε μὲ φῶς ἀναστάσιμον τὴν συνειδήσιν του. Καὶ εἰς τὰς σπινοφότους ἀγίας κاندήλας τῶν παυκῶν τῆς ναῶν ἤρπαιεν ὁ Κανάρης τὸν πορσόν του καὶ ὁ Καψάλης τὸν δαυλόν του. Αὐτὴ ἐπέπνεε καὶ τὸν Κολοκοτρώνην νὰ διακηρύττει, ὅτι ἦτο ἀρκετὸν «νὰ κτυπήσῃ τὸ πόδι του εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ ξεφυτρώσων μοιριάδες παλληκάρια».

Καὶ ἂν πάσχωμεν καὶ ἂν καταγιζώμεθα ἀκόμη καὶ σήμερον ἀπὸ παντοίας ἀντιπνοίας ἀνέμων, χωρὶς νὰ ἔχωμεν σαφῆ καὶ σταθερὸν προσανατολισμόν — τὸ λέγω ἀνευδοιάστως — κῆριος λόγος — καθ' ἡμᾶς — εἶναι, ὅτι μετὰ τὴν Ἐπαναστάσιν παρεθεωρήθη ὑπὸ τῆς παντοειδοῦς μας Ἠγεσίας ἡ μεγάλη σημασία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας ἐντὸς τῆς συνειδήσεως τοῦ Ἔθνους. Καὶ ἠμποδίσθη αὐτὴ — ὅπως, ἐμποδίζεται ἀκόμη καὶ σήμερον — ν' ἀναπτύξῃ ἐλευθερία καὶ ἀνεπηρέαστος καὶ ἀδέσμευτος τὴν ἐσωτερικὴν τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία διὰ νὰ ὑψώσῃ λαμπρὰν καὶ θερμαινοῦσαν φλόγα ἔχει ἀνάγκην ἐλευθερίας. Κατὰ τὴν θεμελίωσιν τοῦ νέου μας Κράτους ἠγνοήθη δυστυχῶς ἐντελῶς ἡ Ἐθνικὴ καὶ Ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοσις. «Ἐφράγγευσεν — ὅπως ἔλεγεν ὁ Σοῦτσος — ἡ ψυχὴ μας». Καὶ στρέψαντες τὰ νῶτά μας πρὸς τὸ παρελθόν καὶ πρὸς τὸν πολιτισμόν, τὸν ὁποῖον εἶχε δημιουργήσῃ ἐν τῷ μεταξύ τὸ Ἔθνος

εις δλας τας πολυτρόπους εκδηλώσεις τής ζωής, μετεφυτεύσαμεν και μεταφυτεύομεν συνεχώς εις τὰ εδάφη μας ξένα πρότυπα, ξένας αντιλήψεις, ξένας ιδέας και ξένα έντελώς πρὸς τὴν ψυχουσύνθεσίν μας συστήματα.

Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ὅτι ἀκόμη και σήμερα και μετὰ ἕνα και ἥμισυ αἰῶνα ἀπὸ τῆς Ἐθνεγεροσίας μας ἀποκαλούμεθα χλευαστικῶς ὕπανάπτουκτοι, διότι δὲν ἀπεκτιήσαμεν ἀκόμη και ἡμεῖς ἐργαστάσιον ἀζώτου. Καὶ λησμονοῦν οἱ σαρκασταὶ μας, ὅτι πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ, ὅταν αὐτοὶ ἐπιτησοῦν περιδεεῖς και ἐψυχορράγουν ἀπέναντι τῆς σιδηροφράκτου βίας τοῦ φασισμού, ἡμεῖς τοὺς ἐδώκαμεν τὸ δξυγγόνον τῆς ζωής και τῆς πίστεως. Καὶ ἡμεῖς ἐγίναμεν αἰμοδοῦται τοὺς ἐπάνω εις τὰ βουνά τῆς Πίνδου μας, μαχόμενοι ἐναντίον μυριοπλασιῶν ἐχθρῶν, με ἀρχιστρατηγόν μας τὴν Παναγίαν, και με πρωτοπόρους και πρωτομάρτυρας τοὺς πτωχοὺς ἱερεῖς τῆς ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας....

*

Τῆς ἀγίας αὐτῆς Ἐκκλησίας μας νέος Πατήρ και θαυμάσιος ἐρμηνευτῆς τῶν δογμάτων και τῶν ἀληθειῶν τῆς ὑπῆρξεν ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης. Ἡ ἀγία του ψυχῆ, πτερωθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀουπώτου και ἀσκητικῆς του ζωής, εἰσέδυσεν εις τὸν μυστικὸν γνόφον τῶν ὑπεκοσμιῶν μυστηρίων και τῶν θείων ἐνεργειῶν και ἐγινε θεωρὸς τῆς Πηγῆς τοῦ Φωτὸς και τῆς Ἀγάπης. Καὶ κατακτῆσας, με μόχθους ἀτρέπτους, με δάκρυα συνεχῆ και με ἀδιάπτωτον χαρμολοπήν, τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν — διὰ τῆς ὁποίας και μόνον καταναικᾶται ἡ ὕλη και ἐνδύεται τὴν ἀφθαρσίαν τὸ σὰρκινόν μας περιβλήμα — ὑψώθη ἕως τοὺς ἐβδόμους οὐρανοὺς τῆς ἀγιότητος και τῆς πνευματικότητος, και ἀπέβη χειροβικῆ σάλπιγξ τῆς Ὁρθοδοξίας. Καὶ εις τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων θά λάμπη εις τὸ κατᾶστερον πνευματικόν μας στερέωμα, ὡς πάμφωτον ἄστρον, χειραγωγῶν τὸ Γένος μας πρὸς ἀνεσπέρους ἐλλάμψεις.

*

Ὁ ἅγιος Νικόδημος ἐγεννήθη εις μίαν ἀπὸ τὰς Κυκλάδας μας, τὴν ὠραίαν Νάξον, και εις ἐποχὴν, πὸν σκότος δουλείας βαθὺ και ἀδιαπέραστον ἐκάλυπτε τοὺς ὀρίζοντας τῆς Ἑλλάδος μας.

Αὐτὰ εἶναι τὰ εδάφη τῆς γῆς μας. Ῥοδόχρυσά λάμπουν κάτω ἀπὸ τὴν ἡλιοβολὴν τὰ χρώματά της, πὸν ἡ θεία Πρόνοια τὰ προώρισε νὰ εἶναι παλαιστρα τοῦ πνεύματος και τῶν ἐδγενεστέρων ἀγώνων τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τὰ βουνά της, εἴτε δασοσκεπῆ εἶναι, εἴτε γυμνά και βραχώδη, ὑψώνονται παντοῦ καλλιγγραμμα, ὡσὰν σφριγηλοὶ και συναρπαστικῆς σωματικῆς ἁρμονίας ἀθληταὶ, πὸν εις τὰ μέτωπά τους φέρει στεφάνους ἀπὸ ρόδα και χρυσάνθεμα ὁ γλυκύτερος Ἡλῖος τοῦ κόσμου.

Ἐδῶ εις τὴν Ἑλλάδα, ὡς πρὸς τὰ μεσόμυφαλα τοῦ κόσμου, συνέρρευσαν και ἀνεκράθησαν ὄλοι οἱ πολιτισμοί. Καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι τὴν κατῶκησαν, ἐνωρίτατα ἀπεκρυπτογράφησαν τὴν γλῶσσαν τῆς Θεότητος. Διὰ τοῦτο, και ὁ ἐνανθρωπήσας κατόπιν Θεὸς ἐκήρυξε τὸ Ἐδαγγέλιόν του εις τὴν γλῶσσαν

μας. Παλίμψηστον ἱερόν ἄλλεπαλλήλων πολιτισμῶν εἶναι ἡ ἱερὰ γῆ μας. Καὶ ἀπὸ τὰ βᾶθη της, γεμῆτοι ἀπὸ ἀκαταμάχητον γνητεῖαν ἀναβρούζοι οἱ μυστικὶ πῆθροι τοῦ Παρελθόντος. Ἀπὸ τῆς Λιθίνης και τῆς Αἰγαιϊκῆς ἐποχῆς, ἕως τὴν Φραγκοκρατίαν και τὴν Τουρκοκρατίαν.

Ἄν ὅμως ἡ Μεσογειακῆ συναρπαστικῆ γνητεῖα ἐδῶ εις τὴν Ἑλλάδα μας εὐρίσκη τὴν γνησιωτέραν και ἐντονωτέραν της ἔκφρασιν, και ἡ δύναμις με τὴν χάριν συνθέτον παντοῦ ἐπάνω εις τὰ εδάφη της τὴν πλέον θαμβωτικὴν εἰκόνα, αἱ Κυκλάδες εἶναι ἡ Ἑλλάς τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τὰ συστατικὰ τῆς ὠραιότητος φανερόνονται ἐκεῖ, με τόσην ἀριότητα και τόσην ἄχραντον τελειότητα, ὡστε, ὅπως κολυμβοῦν και ἀχνίζον μεσα εις τὸ φῶς, γεμᾶτες ἀπὸ ἠρεμίαν και ἀπὸ παρθενικότητα, μετουσιώνονται εις ἔκπαυλον ὄραμα και εις σκιὰς μεθυστικοῦ ὄνειρου. Καὶ Γῆ, οὐρανὸς και θάλασσα συμπλέκονται ἐπάνω τους με τόσην ἀδιάσπαστον ὀργανικότητα, ὡστε εἶναι ἀδύνατον νὰ ξεχωρίση κανεῖς, ποῖον εἶναι τὸ κύριον στοιχεῖον και ποῖα ἡ οὐσία τοῦ Κυκλαδικοῦ τοπίου ἢ ξηρὰ, ἢ θάλασσα, ἢ ὁ γαλανὸς οὐρανός.

*

Ὅπως ὄλη ἡ Ἑλληνικῆ γῆ και ἡ Νάξος εἶναι φωτόλουστος και πνευματοφόρος. Ἐπάνω εις τὰ γραφικὰ και γόνιμα εδάφη της, ἀπὸ τοὺς μυθολογικὸς ἀκόμη χρόνους, ἀγωνιστικῆ ἐξεδηλώθη ἡ ἀλκή και ἡ πορεία τῆς Φυλῆς μας. Ἐκεῖ ἐπρωτοκαλλιεργήθη ἡ ἄμπελος. Καὶ ἐκεῖ πρωτοτήρηθη ὁ διθύραμβος, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀπέρρευσε βραδύτερον ὁ λαμπρότερος καρπὸς τοῦ καθολικοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἡ Ἑλληνικῆ τραγωδία και κωμωδία.

Γενικῶς ὅμως, ὄλαι αἱ Κυκλάδες ἀποτελοῦν ἱερόν και καθηγιασμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος χῶρον. Ἡ ἀπειροδύναμος δημιουργικῆ πνοῆ τοῦ Θεοῦ πνέει περὶ αὐτὰς ἐντατικώτερον. Ἡ συμπαράστασις τῆς θείας Χάριτος εις τὴν προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπου γίνεται ἐκεῖ περισσότερον αἰσθητῆ και συνειδητῆ. Καὶ ἡ ψυχῆ διανοίγεται ἐπάνω τους ἀμεσώτερον πρὸς τὸν Δημιουργόν τοῦ Παντός. Ἴσως, διότι ἐκεῖ ὁ Ἡλῖος φιλεῖ περιπαθέστερον, παρὰ ὅπουδήποτε ἄλλοῦ, τὴν γῆν τους και εἰσδύει τὸ φῶς του βαθύτερον εις τὰ εδάφη τους. Ἴσως, διότι ἡ ἀσύγκριτος ἀπλότης και καθαρότης τῆς φύσεός τους και ἡ κρυσταλλινῆ διαφάνεια τῆς ἀτμοσφαιρας τους, ὡς ἄλλη κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ, ἀγνίζει τὸ αἶσθημα και χαρίζει λευκὰ ἀγγελικὰ πτερὰ εις τὸν νοῦν.

Πάντως εἶναι ἀπολύτως βέβαιον και ἀσφαλές, ὅτι εις τὰς Κυκλάδας μας ἡ αἰσθητοποίησης τοῦ θείου μυστηρίου, πὸν μᾶς περιβάλλει, ἀποβαίνει πληρεστέρα και περισσότερον ἐναργῆς και ἀποκαλυπτικῆ ἢ μορφῆ τοῦ ὄντος και ἡ πνευματικῆ οὐσία τῆς ζωής.

Δι' αὐτὸ δὲ — ἀσφαλῶς — και οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι εις μίαν ἀπὸ τὰς Κυκλάδας μας — τὴν Δῆλον — ἐτοποθέτησαν τὴν γέννησιν τοῦ Ἀπόλλωνος και τῆς Ἀρτέμιδος, πὸν ἦσαν ἀναμφιβόλως αἱ δύο πνευματικώτεροι μορφαὶ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Ἑλληνικοῦ Δωδεκαθέου. Καὶ τὴν παρθενικῆν, ἀδροφίλη-

ΤΟ ΕΝ ΡΟΔΩ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (19 - 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959)

Πρώτος λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Καθηγητὴς Αἰδέσ. Γεώργ. Φλορόσκη, ὁ ὁποῖος ἔφερεν ὑπ' ὄψιν τοῦ συνεδρίου, ὅτι μίᾳ Ἐπιτροπῇ Θεολογικῇ τοῦ Τμήματος Πίστις καὶ Τάξις (Faith and Order) συζητεῖ τὸ μέγα ζήτημα τῆς Παραδόσεως καὶ τῶν παραδόσεων καὶ χαιρετίζει μετ' εὐχαριστήσεως, ὅτι δίδεται ἡ εὐκαιρία συζητήσεως τοῦ προβλήματος καὶ ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ. Ὑπάρχουσι, λέγει, δυσκολαὶ, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν μεταξὺ τῆς Ἀνα-

τον καὶ ὀλόγρον φύσιν τῶν Κυκλάδων ἐξέλεξεν ὡς μόνιμον θρόνον τῆς ἡ πάναγνος καὶ πανακήρατος Μήτηρ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου.

Καὶ ἀσφαλῶς, διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἡ Κυκλαδικὴ φύσις ἐπῆρξεν ἢ περισσότερον πρόσφορος, διὰ νὰ δημιουργηθῇ μίᾳ τόσον ἐξαισιῶς ἀγνή καὶ καθαρὰ καὶ ὑπὲρ τὴν χιόνα λευκὴ συνειδήσις, ὅπως τοῦ ἁγίου Νικοδήμου. Καὶ ὑπὸ τὰς θαπείας καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Ὁρανοῦ διηρσιγῆ αὕτη, διὰ νὰ ἐκπηδήσουν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς τὰ κελαρύζοντα ρεῖθρα τῆς ἀνυπερβλήτου σοφίας του, καταρδεύοντα τὴν γῆν μας καὶ ἀνεβλάστησε πάγκαλον καὶ πανεύσομον τὸ κρῖνον τῆς μακαριστῆς καὶ πανευλογήτου Ἀγιότητός του.

*

Δὲν θὰ ἐπιχειρήσω νὰ σᾶς περιγράψω τὴν θεο-εἰκλον φυσιογνωμίαν του. Οὔτε καὶ ν' ἀπαριθμήσω τὰς μεγάλας του ἀρετάς. Θὰ ἦτο τοῦτο παράβολον τόλμημα. Δὲν μετροῦνται τὰ κύματα τοῦ Ὁκεανοῦ. Οὔτε καὶ ἡ ἄμμος τῶν αἰγιαλῶν. Οὔτε καὶ τὰ ἄστρα τῶν Γαλαξιῶν. Καὶ μὲ τὴν τελειότεραν δὲ δυνατὴν περιγραφὴν, καὶ πάλιν θὰ παραμείνουν ἀγνωστα καὶ ἀνεκφραστα πολλὰ ἀπὸ τὰ ἔξοχα προτερήματά του. Κατὰ παρόμοιον τρόπον, καὶ ἂν, μὲ ὅλην τὴν προσοχὴν καὶ ὅλην τὴν δυνατὴν ἀριότητα, ἀνασπάσωμεν ἀπὸ τὴν γῆν βαθύρριζον καὶ ὑψικάρην δρῶν, πάλιν θὰ μείνουν κρυμμένα μέσα εἰς τὰ σκοτεινὰ χῶματα ἀπειροόριθμα ὄζιδια τῆς.

Καὶ βεβαίως οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ ὅτι μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τοῦ λόγου. Ὅχι ὁμως εἰς τὰ ἀσθενῆ μου χεῖλη. Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει, μεγαλυτέρα καὶ ἐκφραστικωτέρα εἶναι ἡ δύναμις τῆς σιωπῆς, ὅταν εὐρίσκειται κανεὶς πρὸ θαύματος.

Καὶ θαῦμα πραγματικῶν εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ὁσιωτάτου Πατρὸς ἡμῶν ἁγίου Νικοδήμου. Θαῦμα εἶναι ὁ Ἡλιακὸς του νοῦς καὶ τῶν Θεολογικῶν του γνώσεων ἡ σοφία καὶ ἡ πολυτέλεια. Θαῦμα ἡ ἡγιασμένη καὶ ἀθάνα ὡς τοῦ βρέφους καρδιά του. Θαῦμα οἱ ἀσκητικοὶ του ἀδιάπτωτοι ἀγῶνες καὶ ἡ συνεχὴς χαρμολότης του καὶ τὰ ἀπαύστως ρέοντα δάκρυά του. Θαῦμα ἡ ὑψηλὴ θεωρία τῶν κτισμάτων καὶ ὁ βαθύς του δραματισμὸς τῆς Δόξης τοῦ Θεοῦ. Θαῦμα τὸ γλυκὸ μαρτύριον τῆς ἀσβέστου δίψης του διὰ τὸν

τολῆς καὶ Δύσεως εἰς τὰς θεολογικὰς ἀνακοινώσεις. Ἡ δὲ οἰκουμενικὴ ἐμπειρία ἔχει καταδείξει, ὅτι ἔχει τὰ δριὰ τῆς καὶ ἡ συγκριτικὴ Θεολογία, διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται ἡ ἔρευνα τῆς Παραδόσεως ἀπὸ ιστορικῆς σκοπιᾶς καὶ οὕτω θὰ ἡδυνάμεθα νὰ γεφυρώσωμεν πολλὰς ἐνεστώσας διαιρέσεις. Τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατόν νὰ συναντηθῶμεν καὶ νὰ προσεγγίσωμεν ἀλλήλους, δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸ μέλλον, ἀλλ' εἰς τὸ κοινὸν παρελθόν, εἰς τὴν κοινὴν ἱστορίαν τοῦ

Χριστοῦ. Θαῦμα ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἡ ἀπέραντος μνήμη του.

Ὁ Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης διηγεῖται διὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο, ὅτι ἐν μέγα Σάββατον μετέβη ὁ Ἅγιος εἰς τὸν ναὸν τοῦ Πρωτάτου, διὰ νὰ λειτουργηθῇ καὶ νὰ κοιωνήσῃ τῶν Ἀρχόντων Μυστηρίων. Ἡθέλησαν λοιπὸν οἱ Πατέρες καὶ οἱ διακονοῦντες εἰς τὸν ναὸν νὰ δοκιμάσουν καὶ ν' ἀπολαύσουν τὴν μνήμην του. Προσεποιήθησαν λοιπὸν, ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα τῶν ἀναγνωσμάτων, ὅτι εἶχον χαθῆ τὰ σχετικὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία. Καὶ διὰ νὰ μὴ γίνεταί ἡσυχία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, παρεκάλεσαν τὸν ὄσιον Νικόδημον ν' ἀρχίσῃ λέγων τὰς Προφητείας. Καὶ ὁ ἅγιος Πατὴρ ἤρχισε τότε τὰς ἀπαγγέλλῃ, μὲ ἀπόλυτον ἀκριβείαν καὶ κατὰ σειράν ἐπὶ μίαν καὶ πλέον ὥραν, χωρὶς νὰ παρალიπῇ οὔτε μίαν λέξιν. Καὶ ἔμειναν ὅλοι ἐκκλησικοὶ ἀπὸ τὸ θαῦμα ἐκεῖνο τῆς ἀπεράντου μνήμης του.

*

Καὶ διὰ νὰ τερματίσω τὸν λόγον, ἐπειδὴ ἡ κλεψύδρα ἐπέλγει, τοῦτο λέγω. Ὅσον περισσότερον μελετᾷ τις τὴν ἁγίαν ζωὴν καὶ τὸ μέγα ἔργον τοῦ ὁσιωτάτου Πατρὸς Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, τόσον καταπλήσεται καὶ τόσον συνέχεται ἀπὸ θάμβος διὰ τὴν ὑπερέκπαγλον ἀσκητικὴν καὶ πνευματικὴν του φυσιογνωμίαν....

Εἰς τὴν σημερινὴν ὄλιστικὴν καὶ ἀγωνιώδη ἐποχὴν μας, ποὺ θολοὶ καὶ ἀβέβαιοι εἶναι οἱ δραματισμοὶ τῆς νεότητος τοῦ Ἔθνους μας, καὶ εἶναι ἀνάγκη ἢ ψυχὴ τῶν νέων μας ν' ἀποβῇ στοχαστικὴ, καὶ νὰ μὴ θυσιάζεται ἀνωφελῶς εἰς ματαιότητας καὶ κενολογίας, ἀλλὰ νὰ διαποτισθῇ μὲ τὴν ἀλήθειαν, νὰ γαληνεύσῃ, καὶ πρὸ παντός νὰ πιστεύσῃ, ἢ «Κυκλαδικὴ Ἐταιρεία Μελετῶν» ὑψώνει ὡς σύμβολον τὴν Τιτανικὴν θεληματικότητα, τὴν πανάσπιλον ἀρετὴν, τὴν Ἡλιακὴν σοφίαν καὶ τὴν ἐκχειλίζουσαν ἀπὸ Ἑλληνοχριστιανικὰ Ὁρθόδοξα βιώματα συνειδήσιν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Καὶ εὐχόμεθα ἀπὸ ψυχῆς νὰ ἴδωμεν τὰ συγγράμματά του ἐπανεκιδόμενα ταχέως καὶ ἀποβαίνοντα πνευματικὴ τροφὴ τοῦ κλήρου μας καὶ τοῦ λαοῦ μας

ΘΕΟΔ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Χριστιανισμού, διότι ὅλοι εἴμεθα κληρονόμοι ἐνὸς κοινού παρελθόντος, ὅτε ἡ Ἐκκλησία ἦτο μία καὶ ἀδιαίρετος.

Ὁ ἐξ Ὀλλανδίας Καθηγητῆς Berkhof ἤρωτησε, τί ἐννοοῦμεν ὑπὸ τὴν Παράδοσιν. Ἐὰν Παράδοσις εἶναι τι πλεόν τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ποῖα εἶναι τὰ ἐπὶ πλεόν ταῦτα στοιχεῖα; Ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ Ἐκκλησίᾳ βλέπομεν τὴν ἐρμηνείαν τῶν Ἀγ. Γραφῶν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἀλλ' εἶναι τοῦτο σημαντικώτερον ἢ, λόγου χάριν, ἡ ἐρμηνεία ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς Μεταρρυθμίσεως; Ὑπὸ τὰς διαφόρους ἐρμηνείας ὑπόκεινται διάφοροι ἀντιλήψεις περὶ Ἐκκλησίας. Καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν πρὸς ἀλλήλους, ὅτι στοιχεῖα τῆς ἀληθοῦς ἐκκλησίας λείπουν ἀπὸ τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας. Εἶναι ἐν πάσῃ περιπτώσει μεγίστη ἀνάγκη ἐρεύνης καὶ ἐργασίας, ἵνα φέρωμεν ἐγγὺς ἀλλήλων καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἔργον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ εἰς μίαν τοιαύτην ἱεράν ἀποστολὴν ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς πρὸς ἀλλήλους.

Ὁ Ἱεροδ. Καθηγητῆς Κων/τινίδης ἀπήντησεν, ὅτι «τὸ ἐπὶ πλεόν» τοῦτο εἶναι ἡ προφορικὴ παράδοσις, ὅπως εἰσηγήθη εἰς τὴν γενομένην ἀνακοίνωσίν του, εἶναι κατ' οὐσίαν ἐκεῖνο, ὅπερ δὲν ἔχει παραδοθῆ ἱεροπτικῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐκκλησία καὶ παράδοσις συνυπάρχουσι καὶ συνδέονται στενῶς, ὥστε εἶναι συνυφασμένη ἡ περὶ Ἐκκλησίας ἐννοία μετὰ τῆς περὶ Παράδοσεως. Οἱ Ὀρθόδοξοι διακηρύττουν, ὅτι ἔχομεν μίαν, ἀδιάκοπον Παράδοσιν, συνεπῶς ἔχομεν ὡσαύτως μίαν, ἀδιάκοπον καὶ ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν.

Ὁ Καθηγητῆς τῆς ἐν Πράγα θεολ. Σχολῆς κ. Χρωμάδκα ἐχαιρέτισε μετὰ χαρᾶς τὴν παροῦσαν συζήτησιν καὶ παρετήρησεν, ὅτι ἀμφότεροι αἱ ἀνακοινώσεις ἦσαν μία πρόκλησις, ὅπως σκεφθῶμεν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἀναθεωρήσωμεν πολλὰς ἀπόψεις τῆς θεολογίας μας. Νῦν βλέπομεν καθαρώτερον ἢ οἱ Μεταρρυθμισταί, παραδείγματος χάριν, ὅτι ἡ ἁγ. Γραφή εἶναι μέρος τῆς Παράδοσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρχε πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ Κανόνος καὶ ἡ θεολογικὴ σημασία τοῦ γεγονότος αὐτοῦ πρέπει νὰ μελετηθῇ. Οὐχ ἤττον δὲν διείδεν εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἀνακοινώσεις προσπάθειάν τινα, ὅπως ἐρμηνευθῇ τί ἐννοεῖ ὁ Προτεστάντισμός, ὅταν λέγῃ, ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ μοναδικὸς κανὼν τῆς πίστεως καὶ ζωῆς. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὑπερβαίνει τὰς Γραφὰς καί, ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, αἱ Γραφαὶ εἶναι ὄργανον. Ἐν ἄλλοις λόγοις ὑφίσταται μία πραγματικότης, ἥτις ὑπερβαίνει τὸν γραπτὸν λόγον. Ἐν δεύτερον σπουδαῖον σημεῖον, χρῆζον περισσοτέρας προσοχῆς, εἶναι ἡ ἀντιλήψις τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀναγεννωμένης ἐκ νέου διαρκῶς εἰς πᾶσαν στιγμήν. Ὁ Λόγος καὶ τὸ Πνεῦμα εἶναι οἱ παράγοντες οἱ ἀναδημιουργοῦντες διαρκῶς τὴν Ἐκκλησίαν καί, εἰς τινὰς περιπτώσεις, καὶ ἐναντίον τῆς Παράδοσεως. Ἐν ἄλλο ζήτημα, ὅπερ ἐπίσης φρονεῖ, ὅτι δὲν ἔτυχε προσοχῆς εἶναι, ἐὰν ὑπάρχῃ μία καὶ ἀδιαίρετος Παράδοσις, ποῖον εἶναι τὸ κριτήριον δι' αὐτό; Καὶ πῶς πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὴν Παράδοσιν ἀπὸ τὰς παραδόσεις;

Ὁ Πάστορ Βεστφάλ ἐξέφρασε τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἐπιδοκιμασίαν τοῦ δι' ἀμφοτέρας τὰς ἀνακοινώσεις (τοῦ Δρος Σλίνκ καὶ Ἱεροδ. Κων/τινίδου) ἰδίᾳ διὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ κατανοήσεως ἐκάστης παραδόσεως πρὸς τὴν ἀντίθετόν της. Ἐλπίζει, ὅτι πάντοτε θὰ ἐπικρατῇ τὸ πνεῦμα τοῦτο καθ' ἕκαστον τὰς συζητήσεις τῶν Ὀρθοδόξων μετὰ τῶν ἄλλων Ἀντιπροσώπων. Ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ Κων/τινίδου, ὅπως ἀναθεωρηθῶσιν αἱ ἀντιλήψεις περὶ παραδόσεων («retraditioning»), ἐξέφρασε τὴν ἀποψίν του, ὅτι νέον ἔδαφος πρέπει νὰ διανοιγῇ ἐρεύνης καὶ μίᾳ τῶν ὁδῶν διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶναι ἡ μελέτη τῶν ἁγ. Γραφῶν.

Ὁ καθηγητῆς Ἀλιβιζάτος εἶπεν, ὅτι ἡ Παράδοσις οὐδὲν «πλεόν τι» παρέχει, ἀλλὰ μόνον τὴν αὐθεντικὴν ἐρμηνείαν τῆς Γραφῆς. Καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι δὲν ἐννοοῦσιν τι πλεόν ἐκεῖνου, ὅπερ προσφέρεται ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ. Ἄλλ' ἐννοεῖται, ὅτι πράγματά τινα ἐν ταῖς Γραφαῖς δὲν εἶναι ἀμέσως καταληπτὰ καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην διασαφηνίσεως, καὶ τοῦτο γίνεται ὑπὸ τῆς Παράδοσεως. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διαφορὰν μετὰ τῆς Παράδοσεως καὶ τῶν παραδόσεων, αἱ τελευταῖαι αὗται μεταβάλλονται ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε μεταβαλλομένων ἱστορικῶν καταστάσεων καὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας, ὡς συμβαίνει ἐν τῷ Κανονικῷ Δικαίῳ. Δὲν εἶναι ταῦτα ἡ ἁγία Παράδοσις καὶ πολλάκις γίνεται σύγχυσις ὡς πρὸς τὴν διαφορὰν μετὰ τῶν δύο Παράδοσεων.

Ὁ ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας Ἐπίσκοπος Noth εἶπεν, ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι μέρος τοῦ μεγάλου ρεύματος τῆς Παράδοσεως, ἀλλὰ δὲν εἶναι μία γραμμὴ ἐν τῷ ρεύματι τούτῳ. Ἐν ταῖς Ἀγ. Γραφαῖς ἡ Ἐκκλησία ἔθνηεν ὄρια, προσδιορίσασα ἑαυτὴν ἐναντίον τῶν ἄλλων παραδόσεων. Ἀπ' ἀρχῆς ἡ ἁγία Γραφή ἦτο εἰς κανὼν ἐναντίον ὅλων τούτων τῶν ἄλλων παραδόσεων. Ὡς Λουθηρὸς δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀξίαν τῆς παραδόσεως, ἀλλ' ἡ Ἀγ. Γραφή δέον νὰ παραμῆνῃ ὁ τελικὸς κριτὴς ὅλων τῶν παραδόσεων. Ὁ καθηγητῆς Τίνδαλ εἶπεν, ὅτι αἱ ἀνακοινώσεις ἐκλόνησαν ὅλους ἡμᾶς ἀπὸ τὰς συνηθισμένας θέσεις. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι πῶς πρέπει νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐρευναν τῶν ἀμοιβαίων θέσεων. Κατὰ τὴν Ὀρθόδοξον ἀποψίν, τὴν ἀναπτυχθεῖσαν σήμερον, οἱ Προτεστάνται ἔχουσιν ἔχνη μόνον τῆς Παράδοσεως καὶ πρέπει νὰ ἀναθεωρήσωσι τὰς περὶ αὐτῆς ἰδέας καὶ παραδόσεις. Δὲν εἶναι ἡμῶς ἀπαραίτητον, ὅπως καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι μελετήσωσι τοὺς πατέρας τῆς Μεταρρυθμίσεως, ὅπως καὶ οἱ Προτεστάνται πρέπει νὰ μελετῶσι τοὺς πατέρας τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας;

Ὁ καθηγητῆς τῆς ἐν Χάλκη θεολ. Σχολῆς κ. Σταυρίδης ἀνέφερε τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ καθηγητοῦ Schlink ὡς παράδειγμα τοῦ γεγονότος, ὅτι συχνὰ οἱ ἐκτὸς τῆς οἰκίας δύνανται νὰ περιγράψωσι ταύτην καλύτερον ἢ οἱ ἐντὸς αὐτῆς. Πρόσφατοι ἐπίσης μελέται τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως παρὰ Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπιστημόνων μαρτυροῦσι τὸ αὐτὸ γεγονός. Ἐκφράζει ἡμῶς τοὺς ἐνδοιασμούς του ὡς πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς ἀνακοινώσεως τοῦ Δρος Schlink, ὅτι «κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Μεταρρυθμίσεως μεγάλαι περιοχαὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ

Δύσει απεσπάσθησαν από την ειδικώς Δυτικήν παράδοσιν, ιδίως από την Παπωσύνην, και έθεμελίωσαν την πίστιν των εκ νέου επάνω εις την διδασκαλίαν των Αποστόλων και εις τὸ δόγμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας». Ἄλλ' αὕτη εἶναι ἡ θέσις τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας και πῶς οἱ Προτεστάνται ἀποδέχονται τὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας και πῶς οἱ Μεταρρυθμισταὶ ἠνθόουν ταύτην; Περαιτέρω θὰ ἐπεθύμει νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸν κ. Schlink πῶς νομίζει, ὅτι εἶναι δυνατόν οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ προχωρήσωσιν, ὅταν λέγῃ: «τὸ κύριον ἐνδιαφέρον μας πρέπει νὰ εἶναι, ὅπως ἀναζητήσωμεν τὸν πνευματικὸν πλοῦτον τὸν ἐγκεκρυμένον εἰς τὰς διαφόρους παραδόσεις και ὅπως ἐπιδιώξωμεν τὴν ἐνότητα τῆς ἐκκλησίας οὐχὶ ἐν τῇ ὁμοιομορφίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ κοινωσίᾳ (fellowship) τῶν διαφόρων παραδόσεων;» Ὁ καθηγητῆς Schlink ὀρθῶς τονίζει τὴν ἔκτασιν, εἰς ἣν ἡ Ὁρθόδοξος πίστις ἐκφράζεται ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ἀλλὰ τὰ διατυπωθέντα ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δόγματα δὲν πρέπει νὰ λησμονῶνται».

Ὁ Dr. Wagner ἐξετίμησε τὴν σαφήνειαν, μεθ' ἧς διευτυπώθησαν αἱ ἀνακοινώσεις τῶν ὁμιλητῶν. Ἐκαμεν ἐπίσης λόγον διὰ τὴν δυσκολίαν τῶν Προτεστάντων εἰς τὸ νὰ ἐννοῶσιν τὴν Ὁρθοδοξίαν. Οἱ Ὁρθόδοξοι ὡς ἄτομα δὲν ἐπιδεικνύουσιν ἀλαζονείαν ἢ ἀποκλειστικότητα, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ ἡ θέσις των φαίνεται νὰ φέρῃ τὸν χαρακτήρα τῆς ἀποκλειστικότητος. Εἶναι τοῦτο ὀρθόν, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπαρσεν ἐνεργοῦν εἰς τὰ τέλη τοῦ τρίτου ἢ τετάρτου αἰῶνος; Τί θὰ εἰπωμεν διὰ τὸν Καλβῖνον, τὸν Ζβίγγλιον και ἄλλους, ἀνήκοντας εἰς ἄλλας περιόδους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας; Θὰ ἔλεγον περὶ τούτων οἱ Ὁρθόδοξοι, ὅτι δὲν ἐκινούνοτ και αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος;

Ὁ καθ. Μπρατσιώτης ἐξέφρασε τὴν χαράν, διότι ἡ Παράδοσις κατέστη ἀντικείμενον οἰκουμενικῆς συζητήσεως οὐ μόνον εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Πίσις και Τάξις (Faith and Order), ἀλλὰ και εἰς αὐτὴν τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν. Ἄλλὰ φρονεῖ, ὅτι τοιαῦτα θέματα πρέπει νὰ συζητῶνται εἰς μικροτέρας ομάδας, ὅπως εἰς τὴν πρόσφατον σύσκεψιν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Πίσις και Τάξις, Ὁρθόδοξων και Προτεστάντων, ἐν Κηφισίᾳ. Ἐπίσης δέον ὅλον τὸ πρόβλημα τοῦτο νὰ τῆχῃ ἐπεξεργασίας και διαφωτίσεως διὰ συγγραφῶν. Ἀναφερόμενος εἰς διάφορα ἀνακοινωθέντα σημεῖα παρετήρησεν, ὅτι ἡ «Παράδοσις» δὲν πρέπει νὰ ταυτίζεται πρὸς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἡ Παράδοσις συνδέεται πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, διότι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μήτηρ ἀμφοτέρων, και τῆς Ἀγ. Γραφῆς και τῆς Παραδόσεως. Ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ δὲν ἐξαντλεῖται ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ. ἐκφράζουσι τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ὑπὸ ἐιδικῆς καταστάσεως και ἔχουσιν ἀνάγκην ἐρμηνείας. Καὶ ποῖος, π.χ. ἀποφασίζει, ὅτι τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ. πρέπει νὰ περιορισθῶσιν εἰς ὄρισμένον ἀριθμὸν;

Ὁ Καθηγητῆς Schlink, εἰς ἀπάντησιν διαφόρων σημείων, παρουσιασθέντων εἰς τὴν συζήτησιν, λέγει, ὅτι ἡ σχέσις τῆς Βίβλου και τῶν ἀρχαίων Πατέρων πρέπει νὰ μελετηθῇ ἀπὸ κοινοῦ ἐτι περισ-

σότερον. Ἰδίως ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσηγηθῇ, ὅπως οἱ Ὁρθόδοξοι μελετήσωσι τὸν Λούθηρον και τὸν Καλβῖνον, π.χ. νὰ ἴδωσι πῶς ἐν τῇ Χριστολογία, Μυστηριολογίᾳ και ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐξηρτῶντο ἐκ τῶν ἀρχαίων Πατέρων. Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐρωτήματος τοῦ κ. Σταυρίδου λέγει, ὅτι αὐτὸς πιστεύει ὅτι ἡ Ὁρθόδοξ. Ἐκκλησία δύναται νὰ προχωρήσῃ περισσότερο θεωρητικῶς ἢ ὅσον πράττει τώρα ἐν τῇ πραγματικότητι εἰς τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως τῆς ἐνότητος και τῆς Ἐκκλησίας, και δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἡμπορεῖ νὰ προχωρήσῃ περισσότερο ἢ ἡ Ρωμαϊκὴ Καθολ. Ἐκκλησία. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ἐὰν αὐταὶ κατεγίνοντο εἰς τὰ λειτουργικὰ θέματα, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι διετύπωνον τὴν διδασκαλίαν ἐν τῇ ὕφῃ (structure) τῆς λειτουργίας. Καὶ τοῦτο διαζωγραφίζει και ἐξηγεῖ ἐν μέγα πρόβλημα τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, τὰς μεγάλας διαφορὰς εἰς τὰς θεολογικὰς διατυπώσεις. Συχνότατα συνερχόμεθα και προσερχόμεθα μαζί και ὅταν ἀκόμη δὲν ἡμποροῦμεν νὰ παρουσιάσωμεν τὴν συμφωνίαν ἡμῶν ὡς πρὸς τὰ δόγματα. Ἀσφαλῶς ἔχομεν ὅλοι κάτι νὰ διαχθῶμεν ἀπὸ τὴν λειτουργικὴν ὕφην τῆς Θεολογίας ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ.

Ὁ Καθηγητῆς Κων/τινίδης εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀνακοινωθέντος του ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Ὁρθόδοξους τὸν τρόπον νὰ κατανοήσωσι τὰς περὶ Παραδόσεως προτεστάντικὰς ἀντιλήψεις. Ἄλλ' εἶναι φανερόν, ὅτι ὅλον τὸ πρόβλημα τοῦτο ἔχει ἀνάγκην περαιτέρω ἐρεύνης και συζητήσεως, τοῦθ' ὅπερ συντελεῖται ἤδη εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Πίστεως και Τάξεως.

Ἀκολούθως ὁ Γεν. Γραμματεὺς Visser't Hooft εἰσηγήθη ὅπως ἡ ἐπιτροπὴ, εἰς ἣν παραπέμπεται τὸ ζήτημα, ἐξετάσῃ και τὸ θέμα τῆς μελλοντικῆς συνεχίσεως τῆς συζητήσεώς του. Συνεφώνησαν πάντες εἰς τοῦτο και οὕτως ἐληξεν ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν δύο ἀνακοινώσεων περὶ τῆς «σημασίας τῆς Ἀνατολικῆς και Δυτικῆς Παραδόσεως ἐν τῷ Χριστιανισμῷ».

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

B. X. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

«Πεφυντενμένος ἐν ἀδλαῖς τοῦ Κυρίου σου, τὰς σὰς ὀσίας ἀρετὰς τερπνῶς ἐξήνησας, και ἐπλήθυνας τὰ τέκνα σου ἐν ἐρήμῳ, τῶν δακρῶν σου τοῖς ὄμβροις ἀρδευόμενα, ἀγελάρχα τοῦ Θεοῦ θείων ἐπαύλεων ὄθεν κράζομεν· Χαίροις, πάτερ Θεοδοσίε».

(Κοντάκιον τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου)

«Ἐκ τῆς κοσμικῆς συγχύσεως ἐφύγετε, και πρὸς γαληνὴν, κατάστασιν μετέστητε, μαρτυρίου αἵματι, και ἀσκήσεως πόνοις στεφόμενοι ὄθεν και ἀνεδείχθητε, Μαρτύρων και Ὁσίων ὁμόσκηροι».

(Κοντάκιον τῆς ἐορτῆς τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἐρμούλου και Στρατονίου)

ΑΝΑΓΚΗ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Ἡ γενομένη ἀνακοίνωσις τῆς προτάσεως πρὸς σύνταξιν κριτικῆς ἐκδόσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης ὑπὸ τὴν φροντίδα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Θρησκευμάτων καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν πρέπει νὰ χαιρετισθῇ μετὰ χαρᾶς ὑπὸ τοῦ Πανελληνίου, καθόσον ἡ ἐκδοσις αὕτη ἀποτελεῖ μακροχρόνια ἐθνικὴν ὑποχρέωσιν, ἐπιτακτικὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀνάγκην καὶ ἀπαίτησιν τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης. Τὰ σημεῖα ταῦτα πρέπει νὰ τονισθῶσιν ὄλως ἰδιαίτερως, διότι ἡ ἀναγγελία τῆς μελετωμένης ἐκδόσεως προεκάλεσε φόβους καὶ ἀντιρρήσεις τινάς, καὶ διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ εὐρύτερον γνωστόν, ὅτι ἡ νέα ἐκδοσις δύναται κάλλιστα νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἀπὸ αἰῶνος περιόπου συνεχιζομένης διεθνῆς συστηματικῆς προσπάθειας πρὸς σύνταξιν μιᾶς καλύτερας κατὰ τὸ δυνατόν ἐκδόσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ἡ ἑλληνικὴ ὀρθόδοξος διανόησις, ἀναλαμβάνουσα ἐν τοιοῦτον ἔργον, δὲν δύναται ν' ἀγνοήσῃ οὔτε τὰς σήμερον καταβαλλομένας διεθνῶς μεγάλας προσπάθειας, οὔτε τὰ πορίσματα τῆς ἄχρι τοῦδε γενομένης ἐρεῦνης, πρὸ παντὸς δὲ τὰς εἰδικὰς ἐκεῖνας περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἑλληνικὴ ὀρθόδοξος θεολογία, ἀκριβῶς λόγῳ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς θέσεώς της, εἶναι οὐ μόνον ἱκανή, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρμοδιώτερα νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν διαφωτισίαν των.

Ἡ παραθεώρησις τῶν τριῶν τούτων σημείων δικαιολογεῖ τὰς ἐκφρασεῖσας ἀνησυχίας· αὗται ὁμως διαλύονται, ὅταν σαφῶς προδιαγραφῇ ὁ εἰδικὸς χαρακτῆρ τῆς ὑπὸ μελέτην ἐκδόσεως καὶ γίνῃ γνωστός ὁ δι' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενος λίαν συγκεκριμένος σκοπός.

Εἶναι γεγονός ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς οἰκονομικὰς συνθήκας τῆς χώρας ἡμῶν, τὴν παρ' ἡμῶν ἑλλειψιν σχετικῆς ἐπιστημονικῆς παραδόσεως, τὴν ἑλλειψιν εἰδικῶν ἀρχείων τοῦ ἀναγκαιοῦντος ὕλικου καὶ εἰδικῶν σπουδαστηρίων μελέτης τῶν νεκρῶν γλωσσῶν, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Συρίας καὶ τῆς Ἀσίας, εἰς τὰς ὁποίας ἤδη ἀπὸ τοῦ 2ου αἰῶνος ἐγένοντο μεταφράσεις τῆς Καινῆς Διαθήκης, καὶ τῶν ὁποίων σώζονται ἀξιολογώτατα χειρόγραφα διὰ τὸ ἔργον τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου, δὲν δυνάμεθα νὰ κάμνωμεν λόγον περὶ κριτικῆς καὶ παρ' ἡμῶν ἐκδόσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὑπὸ τὴν εὐρύτεραν τοῦ πράγματος ἔννοιαν. Διὰ τοῦτο πιστεύομεν ὅτι καὶ ὁ σχῶν τὴν πρωτοβουλίαν Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας κ. Ν. Καρμίρης ἐννοεῖ τὴν ἐξαγγελθεῖσαν ἐκδοσιν ὑπὸ τὴν μόνην παρ' ἡμῶν δυνατὴν αὐτῆς μορφήν, ἥτοι ὑπὸ τὴν μορφήν μιᾶς ἐπιστημονικῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῷ ἔργῳ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν χρησιμοποιουμένου κειμένου. Τοῦτο γίνεται σαφές καὶ μόνον διὰ μιᾶς συντόμου ἐκθέσεως τῆς διεθνῶς καταβαλλομένης σήμερον προσπάθειας κριτικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ὑπὸ τὸν χαρακτῆρα τῆς αὐστηρᾶς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης ἡ κριτικὴ τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Δια-

θήκης ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον περὶ τὰ τέλη τοῦ 17ου αἰῶνος, ἀπὸ δὲ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀναπτύσσεται αὕτη εἰς ἴδιον κλάδον, μικρὰν σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν κριτικὴν τῶν ἄλλων φιλολογικῶν κειμένων¹. Σήμερον καταβάλλονται σύντομοι καὶ πολυχρόνιοι προσπάθειαι ὑπὸ ὁμάδων διακεκριμένων ἐπιστημόνων καὶ διατίθενται μεγάλα ποσὰ ὑπὸ Ἐκκλησιῶν, Βιβλικῶν Ἐταιρειῶν καὶ πνευματικῶν ἰδρυμάτων καὶ ὀργανισμῶν πάσης φύσεως, διὰ τὰς κριτικὰς ἐκδόσεις τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ σοβαρὰ κριτικὴ ἐκδοσις τῶν ἐν χρήσει κατὰ τόπους μεταφράσεων, ὡς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου κειμένου, θεωρεῖται ὑπὸ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν ἔργον ἐξόχως λεπτόν, διὸ καὶ ἡ διεξαγωγὴ αὐτοῦ ἀναλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων. Ἡ ἑλλειψις μῖς καλῆς καὶ γενικῶς ἀναγνωριζομένης κριτικῆς ἐκδόσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου δημιουργεῖ σήμερον εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς ἀφαντάστους δυσκολίας κατὰ τὴν ἐκάστοτε ἀναθεώρησιν τῶν παλαιῶν, ἢ κατὰ τὴν σύνταξιν νέων, κατὰ τόπους μεταφράσεων τῆς Καινῆς Διαθήκης².

Ἐκ τῶν γενομένων μέχρι σήμερον πολλῶν κριτικῶν ἐκδόσεων τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου αἱ ἀξίαι λόγου διὰ τὴν περαιτέρω ἐρευναν τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου ἀριθμοῦνται εἰς τὰ δάκτυλα τῶν δύο χειρῶν³.

1. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ὅτι προκειμένου περὶ τῶν κλασσικῶν φιλολογικῶν κειμένων ἐλάχιστα μόνον ἐκ τῶν σωζομένων χειρογράφων λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν οὕτω διὰ τὰς ἐκδόσεις τῶν ἔργων τοῦ Βιργιλίου, ἅτινα ἀνέρχονται εἰς ἑκατοντάδας ἐξ μόνον τοῦ 4—5ου αἰῶνος ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς καλύτερας ἐκδόσεως, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν μόνον μία δωδεκάς προσφέρει μικρὰν τινα συμβολήν. Ὁμοίως ἐκ τῶν ὑπὲρ ἑκατὸν χειρογράφων τοῦ Σοφοκλέους μόνον τὰ τρία ἔχουν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, ἐκ τούτων δὲ πάλιν ἐν μόνον δύναται ν' ἀποτελέσῃ τὴν βάσιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκδόσεως τοῦ κειμένου. Διὰ τὰς ἐκδόσεις τοῦ Πλάτωνος δύο ἐξ ὅλων τῶν σωζομένων χειρογράφων ἔχουν ἀπόλυτον ἀξίαν. Ὁσαύτως ἐκ τῶν διακοσίων περίπου χειρογράφων τῶν ἔργων τοῦ Δημοσθένους ἀξίαν διὰ τὴν κριτικὴν τοῦ κειμένου ἔχει μόνον τὸ ἐν, μία δὲ περαιτέρω δεκαπεντάς ἀπλῶς συμβάλλει εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἀξίας τοῦ πρώτου. Καὶ αὐτοῦ τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ εὐρύτερον διαδεδομένου, ἄπαντα τὰ σωζόμενα χειρόγραφα κατατάσσονται εἰς δύο τύπους κειμένου. Πρβλ. Léon Vaganay, *Initiation à la critique textuelle néotestamentaire*, Lyon 1934 σελ. 9 καὶ Fred. G. Kenyon, *Der Text der Griechischen Bibel*, Göttingen 1952, σελ. 127 ἔξ.

2. Πρβλ. Erich Fascher, *Textgeschichte als hermeneutisches Problem*, Halle (Saale) 1953 σελ. 10 καὶ περιοδικὸν «New Testament Studies» vol. 4, 1958 σελ. 344—345.

3. Ὁρα Const. Tischendorf, *Novum Testamentum Graece, editio octava critica major* vol. I—III, Lipsiae 1869—1884, Chr. Wordsworth, *The New Testament*, vol. I—II, new edition, Oxford and Cambridge 1877—1881, B. Weiss, *Das Neue Testament*, Bd. 1—3, 2. Aufl. 1902—1905, B. F. Westcott—F. A. I. Hort, *The New Testament in the original Greek*, Vol. 1—2, London 1885—1896, Herm. v. Soden, *Die Schriften des Neuen Testaments*, vol. I—II (1—3), Göttingen 1902—1913, Henr. Jos. Vogels, *Novum Testamentum Graece et Latine*, Vol. 1—2 editio altera, Freiburg 1949—1950, S. C. E. Legg, *Novum Testamentum Graece*, vol. I: *Evangelium secundum Marcum*, vol. II: *Evangelium secundum Matthaeum*, Oxonii 1935, 1940, Aug. Merk, *Novum Testa-*

Διὰ τῶν ἐκδόσεων τούτων προσκλήθη εὐρύτητα τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τὰ προβλήματα τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου⁴, ἤρουνθη τὸ πλεῖστον τοῦ ὕλικου τῆς χειρογράφου καὶ τῆς φιλολογικῆς παραδόσεως, καὶ συνήχθησαν σοβαρὰ συμπεράσματα. Ταῦτα εἶναι δυνατὸν νὰ συνοψισθῶσιν εἰς τὰ κάτωθι:

α) Οὐδὲν τῶν σωζομένων χειρογράφων παρέχει ἀναλλοίωτον τὸ πρῶτότυπον κείμενον.

β) Ἄπαντα τὰ χειρογράφα παρουσιάζουν καὶ κοινὰς μετ' ἄλλων παραλλαγὰς, ὡς καὶ ἰδίας ἐν ἑκάστον.

γ) Αἱ παραλλαγὰι αὗται ἀποτελοῦν τὴν βάσιν κατατάξεως τοῦ κειμένου εἰς διαφόρους τύπους, καὶ τῶν χειρογράφων εἰς διαφόρους οἰκογενείας.

δ) Πέντε εἶναι οἱ μεταξὺ τῶν χειρογράφων διακρινόμενοι τύποι κειμένου, ὁ ἀποκαλούμενος «κοινὸς» ἢ «ἀντιοχειανὸς» ἢ «κωνσταντινουπολίτειος» ἢ «βυζαντινὸς» ἢ «ἐκκλησιαστικὸς», λόγῳ τῆς προσελύσεως ἢ τῆς χρήσεώς του, ὁ «ἀλεξανδρινὸς», ὁ «δυτικὸς», ὁ «τῆς Καισαρείας» τῆς Παλαιστίνης καὶ ὁ «συριακός»⁵.

ε) Οἱ τύποι οὗτοι θεωροῦνται προκύψαντες κατόπιν ἰδιαιτέρων ἀναθεωρήσεων τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης, γενομένων κατὰ τὸ τέλος τοῦ 2ου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 3ου αἰῶνος, ἕνεκα τῆς ὑπαρχούσης μεγάλης διαφορᾶς μεταξὺ τῶν ἐν χρήσει τότε ἀντιγράφων⁶.

στ) Οὐδεὶς τύπος κειμένου καὶ οὐδεμία οἰκογένεια χειρογράφων εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῆ ὅτι εὐρίσκεται ἐγγύτερον πρὸς τὸ ἀρχικὸν κείμενον⁷, μὴδὲ τοῦ ἀλεξανδρινοῦ τύπου ἐξαιρουμένου, διότι, ἂν καὶ οὗτος ἀναγνωρίζεται γενικώτερον ὡς πιστότερος πρὸς τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν⁸, παρουσιάζει ἐξ ἴσου φθορὰν καὶ πολλὰ λάθη⁹.

ζ) Οὐδεμία οἰκογένεια χειρογράφων παρουσιάζεται ἔχουσα τὴν ἀποκλειστικότητα χρήσεως εἰς μίαν περιοχὴν, καθὼς φέρεται ἐν χρήσει καὶ ὁ δυτικὸς τύπος εἰς τὴν Ἀνατολήν, καὶ ὁ ἀλεξανδρινὸς εἰς τὴν Δύσιν καὶ εἰς τὴν Παλαιστίνην.

η) Ὁ βυζαντινὸς τύπος προέρχεται ἐξ ἀναθεωρήσεως γενομένης πρὸ τοῦ τέλους τοῦ 3ου αἰῶνος ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ πιθανώτατα ὑπὸ τοῦ Πρεσβυτέρου

Λουκιανοῦ († 312), τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς λεγομένης «Ἀντιοχειανῆς Σχολῆς»¹⁰.

θ) Ὁ βυζαντινὸς τύπος πέρα τῆς διακρινούσης αὐτὸν λογίᾳς ἐπεξεργασίας τοῦ κειμένου, διατηρεῖ καὶ γραφὰς παλαιότητας, ἐπιβεβαιουμένας διὰ τῶν ἀποσπασμάτων τῶν παπύρων τοῦ 2ου αἰῶνος¹¹, ὡς καὶ διὰ τῶν γραφῶν τοῦ τε συριακοῦ¹² καὶ τοῦ τῆς Καισαρείας τύπου, τοῦ ἀναγνωριζομένου διὰ τὴν ἀρχαιότητά του¹³.

ι) Ὁ βυζαντινὸς τύπος ἀναγνωρίζεται ὡς ὁ τύπος τῆς λατρείας, γεγόμενος μάλιστα καὶ διεθνῶς ἀποδεκτὸς ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος ὡς «textus receptus».

ια) Ὡσαύτως ὁ τύπος οὗτος ἀναγνωρίζεται ὡς προσπάθεια ἀναθεωρήσεως, ἐπιδιωκούσης τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ πρωτοτύπου κειμένου, τοῦθ' ὅπερ καὶ μόνον δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κύρος αὐτοῦ, καὶ τὴν εὐρυτάτην ἔκτασιν τῆς χρήσεώς του.

ιβ) Οὐδεμία γραφὴ δύναται, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας ἢ ἀριθμοῦ τῶν ἐκπροσώπων αὐτῆς, νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς παραλλαγή, πρὸ τῆς ἐξακριβώσεως τῆς ἀρχικῆς γραφῆς.

ιγ) Τέλος κατὰ κοινὴν πάντων ὁμολογίαν οὐδεμία ἐκ τῶν γενομένων ἤδη κριτικῶν ἐκδόσεων δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀπολύτως ἐπιτυχῆς. Ἡ τελευταία αὕτη διαπίστωσις ἐξηγεῖ σαφῶς τὸ ἐντόνως ἐκδηλούμενον σήμερον γενικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν σύνταξιν μιᾶς καλυτέρας τῶν προηγουμένων ἐκδόσεως. Ἡ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτων νέα προσπάθεια ἔχει ἤδη ἀναληφθῆ ὑπὸ τῶν εἰδικωτέρων Ἀμερικανῶν, Ἀγγλων καὶ Γερμανῶν θεολόγων, γενναίως ἐπιχορηγουμένων ὑπὸ τοῦ ἰδρύματος Ροκφέλλερ¹⁴.

Ἡ μελετωμένη αὕτη ἐκδοσις παρουσιάζει ἤδη μεγάλην καθυστέρησιν, ἕνεκα ἀκριβῶς τῶν σοβαρῶν αὐτῆς δυσκολιῶν. Ἀρχικῶς εἶχεν ἐξαγγεληθῆ, ὅτι ὁ πρῶτος ἐκ τῶν ὀκτὼ προβλεπομένων τόμων ὀλοκλήρου τῆς ἐκδόσεως θὰ ἐβλεπε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος κατὰ τὸ 1954 καὶ ὅτι τὸ ὅλον ἔργον θὰ ἀπεπερατοῦτο ἐντὸς 15 ἐτῶν. Ἀτυχῶς δὲν ἐξεδόθη μέχρι σήμερον οὔτε ὁ πρῶτος τόμος. Διὰ τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἐπιδιώκεται εἰς λίαν περιορισμένους καὶ συγκεκριμένους σκοποὺς ἢ παρουσιάσεις δηλαδὴ ἀφ' ἑνὸς μὲν κειμένου, πλησιάζοντος κατὰ τὸ δυνατόν τὸ κατὰ τὸν 2ον

mentum Graece et Latine, editio septima, Romae 1951, Joseph M. Bover, Novi Testamenti biblia Graeca et Latina, editio tertia, Madriti 1953 καὶ Eb. Nestle—Er. Nestle—K. Aland, Novum Testamentum ἔκδ. 23η, Stuttgart 1957.

4. Ὁρα Βιβλιογραφίαν ἐν Bruce M. Metzger, Annotated Bibliography of the textual criticism of the New Testament 1914—1939, Copenhagen 1955, ὡς καὶ ἐν πάσῃ Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην.

5. Ὁ τύπος τῆς Καισαρείας θεωρεῖται ὅτι προέρχεται ἐκ τοῦ ἀλεξανδρινοῦ, ὁ δὲ συριακὸς ἐκ τοῦ δυτικοῦ. Ὁρα Fred. Kenyon, ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 135 καὶ Alf. Wikenhauser, Einleitung in das N. T. 1. Aufl. Freiburg 1953, 100, 103, 106.

6. Ὁρα Fr. Kenyon ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 154 ἐξ.

7. Ὁρα Fr. Kenyon ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 152.

8. Ὁρα Wikenhauser ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 102.

9. Ὁρα Fr. Kenyon, Our Bible and the Ancient Manuscripts, London 1958, σελ. 157.

10. Ὁρα Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστ. VII, 13,2 καὶ IX, 6,3.

11. Ὁ Kenyon (ἔνθ. ἀν. σελ. 174), στηριζόμενος εἰς τὴν ἔλλειψιν πάσης σχετικῆς μαρτυρίας, χαρακτηρίζει τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Λουκιανοῦ ὡς μῦθον, ὁ ἴδιος δὲ ἐκδέχεται τὴν ἀναθεώρησιν ταύτην ὡς προὐδὸν συστηματικῆς ἐργασίας, γενομένης ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας κατὰ μίαν περίοδον ἀμῆς, τὸν 3ον ἢ 4ον αἰῶνα.

12. Ὁρα Kenyon, Der Text d. Griech. Bibel, σελ. 153, 158.

13. Ὁ Βυζαντινὸς τύπος συγγενεὺς μᾶλλον πρὸς τὴν ἐξειλιγμένην μορφήν τοῦ συριακοῦ, ὡς παρουσιάζεται αὕτη διὰ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Rabbula ἐν τῇ μεταφράσει τῆς Πεσοῦτῳ, ἥτις ἐγένετο πρὸ τοῦ 431 μ.Χ. ὡς καὶ διὰ τῆς ἐπι μεταγενεστέρως μεταφράσεως τοῦ 5ου αἰῶνος, τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Φιλοξένου, Ἰακωβίτου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως.

14. Ὁρα Kenyon ἔνθ. ἀν. σελ. 133.

15. Ὁρα περιοδικὸν «New Testament Studies», Cambridge 1958, σελ. 344—345 καὶ Wikenhauser μν. ἐργ. σελ. 99.

Ἡ Ἐν τῇ Λατρείᾳ Ἐναρμονίσις τῶν Πολυτικῶν καὶ Διαλεκτικῶν Ἀντιθέσεων

Ἐκ τῶν ἐν προηγουμένοις ἄρθροις ἡμῶν λεχθέντων συνάγεται, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Λατρεία οὐ μόνον συντελεῖ σημαντικώτατα εἰς τὴν ἐν τῇ ψυχῇ δημιουργίαν ἀρίστων θρησκευτικῶν βιωμάτων, ἀλλὰ καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν παμμερῆ καὶ ἄρμονικὴν συνανάπτυξιν πασῶν τῶν ἐμφύτων πνευματικῶν προδιαθέσεων καὶ τάσεων ὑπὸ τὴν ἐνοπιῶν ἐπίδρασιν τοῦ φλογεροῦ θρησκευτικοῦ περιεχομένου αὐτῆς, ὅπερ «εἶναι τὸ θεῖον πῦρ», ὅπερ κατέρχεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ «συγκολλᾷ τὰ διεστώτα». Οὕτως ἡ Ὁρθόδοξος Λατρεία συμβάλλεται εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ εἰδολογικοῦ αἰτήματος τῆς νεωτάτης θεωρίας τῆς μορφώσεως, καθ' ἣ ἡ ἰδεώδης μόρφωσις δέον νὰ ἀποβλέπη εἰς τὴν

ἐναρμόνισιν τῶν πλέον ἐνδομύχων τάσεων τοῦ πνεύματος ἡμῶν καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν ὅσον τὸ δυνατόν ἀρτικωτέρων προσωποποιήσεων.

Χαρακτηριστικὴ ἐν πρώτοις ἐνδείξις τῆς ὑπὸ τῆς Ὁρθόδοξου Λατρείας δημιουργουμένης ἐν τῇ ψυχῇ ἐσωτερικῆς αὐτῆς συνθέσεως καὶ ὁλοκληρώσεως εἶναι τὸ ὅτι ὁ δι' αὐτῆς μορφούμενος οὐ μόνον συναναπτύσσει ἄρμονικῶς τὰς τε νοητικὰς καὶ τὰς συναίσθηματικὰς καὶ βουλητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ ἐναρμονίζει ἐν ἑαυτῷ πλείστας πολυτικὰς καὶ διαλεκτικὰς ἀντιθέσεις, βιών τούτας ὡς ἐν βαθύτερον ὄλον, ὡς μίαν ἄρμονικὴν ὁλότητα καὶ ἐνότητα. Ἡ Ὁρθόδοξος Λατρεία

αἰῶνα ἐν εὐρυτέρᾳ χρήσει κείμενον τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει μέγα σκότος καὶ πολλαὶ καὶ ἀνυπέβλητοι ἐγείρονται δυσκολίαι, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ παρουσίαισι κάτωθι τοῦ κειμένου κριτικοῦ ὑπομνήματος, (σημειώσεως δηλαδὴ ὄλων τῶν παραλλαγῶν), παρέχοντος συστηματικῶς καὶ κατὰ βαθμὸν συγγενείας, ὡς καὶ κατὰ τρόπον σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ κειμένου, ἀπάσας τὰς ἐν τοῖς χειρογράφοις ἀπαντώσας παραλλαγὰς¹⁵.

Αἱ δυσκολίαι, αἱ ὁποῖαι ὑπηγόρευσαν εἰς τὴν σύγχρονον ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τὸν ἀπλῶς προκαταρκτικὸν τοῦτον σκοπὸν τῆς εἰρημένης ἐκδόσεως, ἀναγκάζουν τοὺς εἰδικούς νὰ χαρακτηρίζωσι τὸ ὄλον θέμα τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης ὡς «χάος δημοκριτείου ἀτόμου»¹⁶, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οὐδεὶς δύναται νὰ κινηθῇ ἀσφαλῶς ἄνευ λεπτοτάτου ἀνήματος Ἀριάδνης¹⁷, τὸ ὁποῖον ὁμως δὲν κατεσκευάσθη ἀκόμη.

Καὶ αἱ δυσκολίαι αὗται ἐπιβάλλεται νὰ ἀναφερθῶσιν ἐνταῦθα. Αἱ κυριώτεραι τούτων εἶναι αἱ ἐπόμεναι:

α) Ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν παραλλαγῶν, ὁ πλησιάζων τὰς 250 χιλιάδας¹⁸.

β) Ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν χειρογράφων, φθάνων καὶ οὗτος τὰς 15 περίπου χιλιάδας, συνυπολογιζομένων καὶ τῶν χειρογράφων τῶν διαφόρων ἀρχαίων μεταφράσεων τῆς Καινῆς Διαθήκης¹⁹.

15. Ὁρα Léon Vaganay, ἐνθα ἄνωτ. σελ. 156.

16. Ὁρα Kenyon ἐνθα ἄν. σελ. 151.

17. Ὁρα Vaganay ἐνθα ἄν. σελ. 73 ἐξ.

18. Ὁρα Vaganay μν. ἔργ. σελ. 9.

19. Εἰς 2533 ἀνέρχονται σήμερον τὰ ἑλληνικὰ χειρόγραφα, ἐξ ὧν τὰ 241 εἶναι μεγαλογράμματα τοῦ 4—8ου αἰῶνος· ἐκ τούτων μόνον τὰ 50 περιέχουν ὁλόκληρον τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω διασώζονται καὶ 1838 λειτουργικὰ χειρόγραφα ἀναγνωσμάτων (Ἐυαγγελιστάρια καὶ Πραξολογοί), ὡς καὶ 68 ἀποσπάσματα Παπύρων. Τὰ σωζόμενα λατινικὰ χειρόγραφα ὑπερβαίνουν τὰς 8 χιλιάδας· εἰς ἑκατοντάδας δὲ ἀνέρχονται τὰ τῶν λοιπῶν ἀρχαίων μεταφράσεων. Εἰς ταῦτα πάντα δέον νὰ προστεθῶσι τὰ ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης χωρία τῶν πατερικῶν συγγραμμάτων, ὡς καὶ

γ) Ἡ ἔλλειψις ἀσφαλῶς ἐγγυήσεως διὰ τὴν ποιότητα τοῦ κειμένου πάντων ἀνεξαίρετως τῶν χειρογράφων.

δ) Ἡ ἔλλειψις ἀσφαλῶν κριτηρίων ὡς πρὸς τὴν προτίμησιν τῆς μιᾶς ἐκ τῶν πολλῶν ἐκάστοτε παραλλαγῶν.

ε) Τὸ ἀσταθὲς τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Καινῆς Διαθήκης ὡς πρὸς τὴν δι' αὐτοῦ ἀναζητήσιν τῆς πρωταρχικῆς γραφῆς.

στ) Ἡ παντελής σχεδὸν ἀγνοία τῆς ἱστορίας τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης.

ζ) Ἡ σχετικὸς τῆς ἀξίας, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ ἡλικία μιᾶς παραλλαγῆς, ὡς καὶ ὁ ἀριθμὸς, μικρὸς ἢ μέγας, τῶν ἐκπροσωποῦντων ταύτην χειρογράφων.

η) Ἡ δυσκολία περὶ τὴν αὐστηρὰν κατάταξιν πάντων τῶν χειρογράφων εἰς οἰκογενείας, καὶ περαιτέρω εἰς ἐπὶ μέρος ομάδας, ἡ δημιουργουμένη ἐκ τῆς παρουσιαζομένης ἀλληλεπιδράσεως τῶν διαφόρων τύπων τοῦ κειμένου, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἰδιοτυπιῶν ἐνὸς ἐκάστου τῶν χειρογράφων, γεγονὸς ὅπερ καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν σύνταξιν καὶ ἐνὸς γενικοῦ γενεολογικοῦ καταλόγου τῶν χειρογράφων²⁰.

θ) Ἡ βεβαιότης, ὅτι αἱ πλείστα τῶν παραλλαγῶν συνετελέσθησαν ἤδη κατὰ τοὺς 2ον καὶ 3ον αἰῶνας.

Πρὸ τοῦ χάους τῶν μεγάλων τούτων δυσκολιῶν ἡ ἐπιστήμη προχωρεῖ σήμερον εἰς τὸ ἔργον τῆς διὰ τῆς ἐφαρμογῆς αὐστηροῦ συστήματος ἀπομονώσεως τῶν ἐπὶ μέρος προβλημάτων, μετὰ ἄκραν σχολαστικότητα καὶ ἀφάνταστον ἐπιμονήν.

(Συνεχίζεται)

ΜΑΡΚΟΣ ΣΙΩΤΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

πᾶσα περὶ τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης μαρτυρία. Τὸ ὄλον τοῦτο δὲν ἔχει εἰσέτι ἐξετασθῆ ἐξ ὁλοκλήρου. Πρβλ. Erich Fiascher, ἐνθα ἄνωτ. σελ. 7, καὶ H. Vogels, Handbuch der Textkritik des Neuen Testaments, 2. Aufl. Bonn 1955 σελ. 64.

20. Ὁρα Vogels, ἐνθα ἄν. σελ. 157.

ΟΙ «ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΙ» ΚΑΙ Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΑΥΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Α'

Πραγματευόμεθα τὸ θέμα «Οἱ Εὐαγγελικοὶ καὶ ἡ Προπαγάνδα αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι», οὐχὶ διότι διαπνεόμεθα ὑπὸ πνεύματος μισαλλοδοξίας, ἀλλ' ἵνα προσφέρωμεν, κατὰ τὸ δυνατόν, πλείστας πληροφορίας εἰς τοὺς συναδέλφους ἐπὶ τοῦ φλέγοντος καὶ λίαν σοβαροῦ τούτου θέματος. Πρὸς τούτους ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον, ὅπως ποιήσωμεν ἀναδρομὴν τινα εἰς τὸ παρελθόν, ἵνα ἴδωμεν πότε καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἔθεσαν πῶδα οἱ ἐν λόγῳ αἵρετικοὶ εἰς τὰ ὀρθόδοξα καὶ ἡγιασμένα χρώματα τῆς Πατρίδος ἡμῶν, τῆς διατηρησάσης ἀσινῆ, ἀνόθευτον καὶ ἀναλλοίωτον τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῶν ὀκτῶ πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων τῆς Μῆδος, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς

κατ' ἐξοχὴν διαποτίζεται ὑπὸ τοῦ στοιχείου τῆς ἐκ τῆς πολώσεως καὶ διαλεκτικῆς σκέψεως δημιουργουμένης βαθυτέρας συνθέσεως καὶ ἁρμονίας. Τοῦτο πάντοτε συμβαίνει ἐν τῷ πνευματικῷ βίῳ, ὅταν τὸ ὑπερφυσικὸν στοιχείον καὶ τὸ ὑπερβατικὸν ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἐνδοκοσμικοῦ¹.

Ἡ ἐν τῇ καθ' ὅλου ὀρθοδόξῳ λατρείᾳ ἀτμόσφαιρα εἶναι «μοναδικὴ διὰ τὸν σπάνιον συνδυασμὸν καὶ τὴν ἑναρμόνισιν τῶν ἀντιθέτων, τῆς οἰκειότητος καὶ τοῦ βαθέος σεβασμοῦ, τῆς ἀτομικότητος καὶ τῆς κοινωνικότητος, τοῦ εὐλήπτου καὶ τοῦ μυστηρίου, τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ὑπερφυσικοῦ, τῆς ζωῆς τῆς ἐγκοσμίου καὶ τῆς ζωῆς τῆς ἐπουρανοῦ². Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου βιουμένη καὶ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ κατοπτριζομένη ἀτμόσφαιρα ταύτη συμβαίνει «μία ἄνευ ὀρίων συζυγία τοῦ Ἀπολύτου καὶ τοῦ Καθωρισμένου, τοῦ ἐν Χρόνῳ καὶ τοῦ Αἰωνίου»³: «τὰ οὐράνια συναγάλλεται τῇ γῆ... τὰ ἐπίγεια συγχορεύει οὐρανοῖς»⁴ ἡ ῥοή τοῦ χρόνου εἶναι πορεία ἐν τῇ αἰωνιότητι⁵ καὶ ἡ αἰωνιότης βιοῦται ὡς παρόν, ὡς ἀναπτύσσομεν ἐν τῷ κυρίῳ ἄρθρῳ τοῦ ταῦταριθμοῦ φύλλου τοῦ «Ἐφημερίου». Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, οὐρανὸς καὶ γῆ, αἰωνιότης καὶ χρόνος, παρελθόν καὶ μέ-

Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μετὰ ταῦτα παραθέτομεν πληροφορίας περὶ τῆς ἐνεστώσης ἐν Ἑλλάδι καταστάσεως τῶν «Εὐαγγελικῶν» καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν ἀσκουμένης προπαγάνδας, ὅσας βεβαίως ἠδυνήθημεν νὰ συλλέξωμεν αὐτοπροσώπως ἐπισκεφθέντες τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν εὐκτηρίου οἴκους αὐτῶν, τὰς ἐκ διαφόρων περιοδικῶν καὶ φυλλαδίων συλλεγείσας τοιαύτας, ὡς καὶ ἐξ ἄλλων ὑπευθύνων πρὸς τοῦτο προσώπων καὶ ὑπηρεσιῶν¹.

1. Πληροφορίας λίαν ἀρκετὰς καὶ κατὰ πάντα ἀκριβεῖς διὰ τοὺς ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν εὐαγγελικοὺς ἔθεσε λίαν εὐχαρίστως ὑπ' ὄψιν μας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπακτίας κ. Δαμασκηνός, ὃν θερμῶς εὐχαριστοῦμεν. Ἐπίσης

λον, παρόντα καὶ ἔσχατα, χάρις καὶ φύσις, πνεῦμα καὶ σὰρξ, οὐράνιοι ἐλπίδες καὶ γῆινα ἐνδιαφέροντα, ἔλξις καὶ ἀπωσις, *mysterium tremendum* καὶ *mysterium fascinosum*, παιδικὴ ἀπλότης καὶ φιλοσοφικὸν βάθος, τέρψις τῶν αἰσθήσεων διὰ τῶν ὑλικῶν συμβόλων καὶ πνευματικῆ θεωρία, αὐτομηδενισμὸς καὶ συνείδησις συμμετοχῆς εἰς τὸν μυστικὸν βίον τοῦ Χριστοῦ, θεία αὐθεντία καὶ ἐλευθερία, ἑτερονομία καὶ αὐτονομία, κραυγαὶ θλίψεως καὶ ὕμνοι χαρᾶς, πένθος καὶ ἀγαλλίασις, σωματικὴ νηστεία καὶ πνευματικὴ φαιδρότης, ἀσκησις καὶ εὐφροσύνη, τύποι καὶ οὐσία, διδασκαλία καὶ βίωμα, σύμβολον καὶ πραγματικότης, ἔξανθρωπισμὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θέωσις τοῦ ἀνθρώπου⁶ — πᾶσαι αἱ διαφοραὶ ἢ πολωτικαὶ καὶ διαλεκτικαὶ ἀντιθέσεις καὶ ἀντινομίαι αὐταὶ συνεννοῦνται εἰς θαυμαστήν ἐνότητα καὶ ἁρμονίαν, ἥτις ἀφ' ἐνὸς μὲν ἔχει ἔμμονον χαρακτῆρα, ὅταν πρόκηται περὶ τῆς ἁρμονίας τῶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς δυνάμεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔχει ὑπερβατικὸν χαρακτῆρα, ὅταν πρόκηται περὶ τῆς ἁρμονίας, ἥτις δημιουργεῖται εἰς τὰς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν σφαῖραν τοῦ Ὑπερβατικοῦ. Διὰ τὴν ψυχὴν, ἥτις βιοῖ τὴν Ὀρθόδοξον Λατρείαν, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Boulgakow, «οὐδεμία ἀπόστασις ὑπάρχει μεταξύ ἐπιγείων καὶ ἐπουρανίων, οὐδεὶς ἐνδιάμεσος καὶ διαχωριστικὸς τοῖχος μεταξύ τοῦ κόσμου αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄλλου, οὐδεὶς χωρισμὸς μεταξύ τῶν ζώντων καὶ τῶν ἀπελθόντων ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι μία ἐνότης, ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ ἐξηγιασμένη γῆ»⁷.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, δ. Θ.

Ὑφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

6. Πρβλ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, Ἡ νοσταλγία τῆς Ὀρθοδοξίας, σελ. 15, 78. Fr. Heiler, *Urkirche und Ostkirche*, München 1937, σελ. 287.

7. B. Boulgakow, *Le ciel sur la terre*, σελ. 57.

1. Πρβλ. W. Stähler, *Antinomien und Antithesen der Pädagogik* ἐν *Lexikon der Pädagogik*, τόμ. 1, ἔκδ. Herder, Freiburg im Br. 1952, στ. 154-156. Johannes Hesse, *Religionsphilosophie*², τόμ. 2, σελ. 188 ἔξ. Ὡσαύτως πρβλ. E. Hoffmann, *Das dialektische Denken in der Pädagogik* (1929).

2. F. Gavin ἐν *Liturgy and Worship*, by W. K. Lowther—Παν. Τρεμπέλα, Αἱ ἀρχαὶ καὶ ὁ χαρακτῆρ τῆς Ὀρθοδόξου Λατρείας, περ. «Ἀκτίνες» 15(1952)199.

3. I. Herwegen, *Liturgische Erneuerung und Seelsorgserneuerung*, *Bonner Zeitschr. für Theol. und Seelsorge*, 2(1952), σ. 155-163.

4. Τριῶδιον, ἔκδ. Σαλιβέρου, σελ. 308β.

5. Jos. Casper, *Weltverklärung im liturgischen Geiste der Ostkirche*, Freiburg im Breisgau 1939, σελ. 2.

Ὡς γνωστὸν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς του ὁ Προτεσταντισμὸς πλείστας ὅσας φορὰς ἐπεχείρησε νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὡς πλησιάζουσιν καὶ συμφωνοῦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον μετὰ τὰς ιδέας αὐτοῦ καὶ ἔνεκεν τοῦ κοινοῦ αὐτῶν πολεμίου τοῦ ὑπέχοντος καὶ τὴν εὐθύνην διὰ τὸν κατακερματισμὸν τῆς Μιᾶς ἡνωμένης Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Ρωμαίου Ποντίφηκος. Δὲν θὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὰς γενομένας πρώτας ἐπαφὰς καὶ ἀποπειράς πρὸς τοῦτο μεταξὺ Ὁρθοδόξου καὶ Προτεσταντισμοῦ ἐπὶ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β' καὶ Μητροφάνους Κριτοπούλου ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ Μεγάλου μέχρι Κυρίλλου Λουκάρεως¹ καὶ τοῦτο διότι αὐταὶ σκοπὸν εἶχον τὴν σύναψιν σχέσεων μετὰ τμημάτων τινῶν τῆς Ὁρθοδόξου ἢ καὶ μετ' ὀλοκλήρου τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς. Ἐνταῦθα ἐνδιαφερόμεθα μόνον διὰ τὴν εἴσοδον τῶν Προτεσταντῶν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας, ὡς αὕτη διαγράφεται σήμερον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀγνοοῦμεν τὰς εἰς ἄλλας ὀρθοδόξους χώρας γενομένας ἀποπειράς εἰσοδῶν αὐτῶν. Ὡς γνωστὸν, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀποπειράς πρὸς διείσδυσιν τοῦ Προτεσταντισμοῦ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ Κυρίλλου Λουκάρεως, συνεπεία τῆς πανορθοδόξου κατ' αὐτοῦ ἐξεγέρσεως καὶ τοῦ ὄν ἐπιτυχῶς αἱ Ὁρθόδοξοι Σύνοδοι τοῦ 17ου αἰῶνος² διεξήγαγον ἀντιπροτεσταντικὸν ἀγῶνα, οὗτος ἐπὶ ἓνα περίπου αἰῶνα, δηλαδὴ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ 18ου αἰῶνος, διέκοψε προσωρινῶς τοῦλάχιστον τὴν πρὸς ἐκπροτεσταντισμὸν τῆς Ἀνατολῆς καὶ συνεπῶς καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείαν του. Δὲν ἐκάμφθη ὁμως οὔτε ἐδείλιασε, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος ἐπεχείρησεν ἐκστρατείαν μεγίστην πρὸς διείσδυσιν ἐντὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς καὶ εἰδικώτερον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ συστηματικῆς καὶ διοργανωμένης Ἱεραποστολῆς. Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐπεδίωξε διὰ παντοίων μέσων νὰ προσηλυτίσῃ τὰς λαϊκὰς μάζας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐκμεταλλευθεὶς τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀθλιότητα καὶ πτωχείαν αὐτῶν, ὡς καὶ τὴν λίαν ἐκρυθμον κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ λόγῳ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κυριαρχίας τῶν Ἑλληνικῶν ἐδαφῶν. Τὴν κατάστασιν ταύτην ἐπεδείνωσεν ἡ ἐκραγείσα τῷ 1821 μεγάλη Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, συνεπεία τῆς ὁποίας οἱ μὲν ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν ἐναπομεινάντες ὀρθόδοξοι πληθυσμοὶ περιῆλθον εἰς τραχιὴν ἀληθῶς καὶ ἀξιοθρήνητον θέσιν, ἡ δὲ ἐλευ-

θερωθεῖσα μικρὰ Ἑλλάς ἀπετέλεσεν ἀσύντακτον Βασίλειον μετὰ καπνίζοντα ἔτι τὰ ἐκ τῶν μακρῶν καὶ ἀνίσων ἀγῶνων ἐρείπια, καὶ Ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον μὲν ἀλλ' οὐχὶ εἰς καλύτεραν κατάστασιν διατελοῦσαν.

Ἡ τοιαύτη οἰκτρά τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας κατάστασις δὲν διέλαθε τῆς προσοχῆς τῶν Προτεσταντῶν, οἵτινες ἐθεώρησαν κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν, ὅπως ἐξαπολύσῃ κατ' αὐτῆς φανατικούς Ἱεραποστόλους καὶ διαφόρους ἄλλους πράκτορας, ἀποπειραθέντας, ἀπαξ ἔτι, ὅπως διὰ τῆς ἰδρύσεως μορφωτικῶν ἰδρυμάτων, διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν γλῶσσαν καὶ δι' ἀφθόνων χρηματικῶν καὶ παντοίων ἄλλων μέσων εἰσαγάγῃ πρὸς προτεσταντικὰς ιδέας ἐν μέσῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ οὕτως ἐκπληρωθῶσιν οἱ ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος πόθοι αὐτῶν, τῆς μεταρρυθμίσεως δηλαδὴ καὶ τοῦ ἐκπροτεσταντισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Οὕτω λοιπὸν, ἀρχομένου τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐνεφανίσθησαν οἱ πρώτοι ἐν Ἑλλάδι Προτεστάνται Ἱεραπόστολοι, οἵτινες ἀπεστέλλοντο συνήθως ἐξ Ἀμερικῆς καὶ Ἀγγλίας, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐξ Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας. Οἱ ἐπισημότεροι τούτων ἦσαν ὁ Γκίλφορντ ἐν Ἐπτανήσῳ, ὁ Ἰωνῆς Κίγκ, ὁ Χίλλ καὶ ὁ Κόρκ ἐν Ἀθήναις, ὁ Ἀρτλεῦ ἐν Αἰγίνῃ, ὁ Χίλνερ καὶ ὁ Λήβς ἐν Σύρῳ³. Οἱ Ἱεραπόστολοι οὗτοι ἤρκοῦντο κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ τὴν ἰδρυσὶν Σχολείων πρὸς ἐξάπλωσιν τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι, χάριν τῆς ὁποίας ἐξέδιδον πλείστα διδασκατικὰ καὶ ἠθικοθηρησκευτικῶν περιεχομένου βιβλία, ἅτινα διένεμον δωρεὰν ἢ ἐπώλουν ἀντὶ ἐλαχίστης τιμῆς. Πλεῖστα τῶν διδασκατικῶν βιβλίων τῶν πρώτων ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι Σχολείων ἐπὶ Καποδιστρίου καὶ μετὰ ταῦτα συνετάχθησαν ὑπ' αὐτῶν τῇ βοήθειᾳ Ἑλλήνων λογίων. Δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανον νὰ ἐνισχύθησαν οὗτοι παρασκευαστικῶς βεβαίως καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀντιβασιλέως Γεωργίου Μάουερ, ὅστις ἀεσκέπτετο ὡς Προτεστάντης μὴ δυνάμενος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Προτεσταντισμοῦ νὰ παραδεχθῇ τὴν Ἐκκλησίαν ἀποτελοῦσαν αὐτοτελῆ πνευματικὸν ὄργανισμὸν, τελείως μὲν ἀγνοῶν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνεϊ θέσιν αὐτῆς². Πάντως οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ὑπολογίζεται ὅτι μέγας ἀριθμὸς Ἱεραποστόλων ἔδρα κατὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος ἐν τε τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ δούλῃ Ἑλλάδι, οἵτινες ἰδρυσαν εἰς τὰς σπουδαιότερας μεγαλουπόλεις πολυαριθμούς Ἱεραποστολικούς «σταθμούς», ὡς ἀπεκάλλουν τὰ προσηλυτιστικὰ κέντρα ἐξορμήσεως αὐτῶν. Οἱ ἀγαπῶντες τὴν παιδείαν Ἑλληνες, κατ' ἀρχὰς οὐδὲν ὑποπευθέντες, ἐδέχθησαν εὐχαρίστως καὶ δὴ εὐγνωμόνως τοὺς Ἱεραποστόλους καὶ τὰ βιβλία αὐτῶν³. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Κυβέρνησις ὑπεστήριζον τὸ ἔργον αὐτῶν, οὕτω δὲ ὁ Κόρκ διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ πρώτου διδασκαλείου Ἀθηνῶν, ὁ Κίγκ καὶ ὁ Χίλλ

ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας μας πρὸς τὰς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ Ἰπουργείου Προνοίας καὶ τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας Ἀθηνῶν, αἵτινες τὰ μέγιστα ἐβοήθησαν τὴν μικρὰν ταύτην προσπάθειαν.

1. Ὁρα λεπτομ. Ἰωάννου Καρμίρη, Ὁρθόδοξια καὶ Προτεσταντισμὸς σελ. 77 καὶ ἐξῆς.

2. Αὐταὶ εἶναι:

α) Σύνοδος Κων/πόλεως 1638

β) Σύνοδος Κων/πόλεως 1642

γ) Σύνοδος Ἰασίου 1642

δ) Σύνοδος Κων/πόλεως 1672.

ε) Σύνοδος Ἱεροσολύμων 1672.

στ) Σύνοδος Κων/πόλεως 1691

Ἐγράφησαν ἐπίσης ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ζητήματος τούτου καὶ δύο ὀρθόδοξοι Ὁμολογίαι α) Πέτρου Μογίλα Μητροπολίτου Κιέβου καὶ β) Δοσιθέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

1. Κ. Ι. Δουβουινάτου. Οἱ Ἱεραπόστολοι ἐν Ἑλλάδι ἐν Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ Τόμ. ιβ' σελ. 866.

2. Χρυσ. Παπαδοπούλου—Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σελ. 70. Ὁρα καὶ Β.Δ. 3/15 Ἀπριλίου 1833, Ἐφημερίς Κυβερν., ἔτος 1833 σελ. 93 ἀριθρ. 14.

3. Ἰ. Καρμίρη Ὁρθόδοξια καὶ Προτεσταντισμὸς σελ. 282.

Ίδρυσαν γυμνάσια ἐν Ἀθήναις, ὁ Χίλδνερ Σχολεῖον ἐν Σύρῳ, ὁ δὲ Ἀρτλεὺ ἐδίδασκεν ἐν Αἰγίνῃ μέγαν ἀριθμὸν μαθητῶν, ἐν οἷς καὶ πολλοὺς κληρικούς, οἵτινες διετήρουν ἐν ἀρχῇ ἀρίστως μετὰ τῶν Ἱεραποστόλων σχέσεις¹. Ἡ εὐμενὴς ὁμῶς διάθεσις τοῦ κοινοῦ μετεβλήθη λίαν συντόμως εἰς δυσμένειαν, ἀφ' ὅτου ἐγένετο γνωστὸν ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν, καὶ δὴ ὁ Κίγκ, μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὴν τῆς Γραφῆς καὶ τῶν Γραμμάτων διάδοσιν, ἐνήργουν κρυφίως προσηλυτισμὸν ὑπὲρ τῶν κακοδοξίων αὐτῶν, προσβάλλοντες τὰ δόγματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας².

Τῶ ὄντι ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ Ἱεραπόστολοι, διαστρέφοντες τοὺς ἀρχικούς σκοποὺς τῶν ἡ μᾶλλον, κατὰ τὸν Καθηγητὴν κ. Ἰ. Καρμίρη³, ἀποκαλύπτοντες αὐτούς, προέβησαν εἰς δημοσίευσιν βιβλίων καὶ ἐφημερίδων πρὸς ἡμαρτημένην ἐρμηγίαν τῆς ἀγίας Γραφῆς καὶ ἤσκουν σκανδαλώδη προσηλυτισμὸν ἰδίᾳ νέων ἀπειρων καὶ ἀμαθῶν ἢ πτωχῶν ἢ ἠθικῶς κατωτέρων ὀρθοδόξων, οὓς ἐξηγόραζον πολλάκις καὶ διὰ χρημάτων ἢ ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων ἢ ἐνίοτε καὶ ποικιλοτρόπως ἐκβιάζοντες καὶ ἐξαπατῶντες αὐτούς. Ἀποτέλεσμα δὲ τῶν προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν τούτων καὶ τῶν μεγάλων δαπανῶν αὐτῶν πρὸς ἄγραν προσηλύτων ὑπήρξεν, ὅτι ἐσημειώθησαν μεμονωμέναι τινὲς καὶ ἀνάξιοι λόγου κατ' ἀρχὴν ἀποσιμνήσεις τινῶν ἀτόμων, «χρημάτων ἐνεκεν»⁴.

Οὕτω δ' ἰδρύθη κατὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Ἰωάν. Κίγκ ἡ πρώτη ὁμάς τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν. Ὁ ἀρχηγὸς οὗτος τῶν Εὐαγγελικῶν ἐπετίθετο ἀναφανδὸν ἤδη ἐν μέσασι Ἀθήναις διὰ συστηματικοῦ κηρύγματος καὶ διὰ συγγραφῶν κατὰ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως τῶν Ἑλλήνων. Ἐνεκεν τούτου ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατ' Αὐγούστον καὶ Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1845 κατεδίκασε ὡς βλάσφημα διάφορα αὐτοῦ συγγράμματα. Ὁ Κίγκ κατηγγέθη καὶ εἰς τὰ Ἑλληνικά Δικαστήρια, ἅτινα μετὰ πολὺκροτον δίκην κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς ἐξορίαν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν οὗτος, ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα, ἐξηκολούθησε τὸ προσηλυτιστικὸν αὐτοῦ ἔργον. Νέα ὕβριστικά κατὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας συγγράμματα αὐτοῦ ἐν ἔτει 1863 ἠνάγκασαν τὴν Ἱεράν Σύναχον νὰ λάβῃ νέας ἀπαγορευτικὰς διατάξεις⁵. Ἀλλ' ὁ Ἰωάν. Κίγκ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐπισυμβάντος ἐν ἔτει 1865, δὲν ἔπαυσε ἀγωνιζόμενος καὶ παντοῖα μέσα μεταχειριζόμενος ὑπὲρ τῆς ἐμπεδώσεως τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐν Ἀθήναις. Ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν Ἕλληνας Μιχαὴλ Καλαποθάκης ἰδρυσεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1874 τὴν οὕτως ὑπ' αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν «Ἑλληνικὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν», μεγίστην ἀναπτύξας δραστηριότητα⁶. Ἡ «Ἐκκλησία» αὕτη ὑπὸ

τὴν διεύθυνσιν τοῦ Καλαποθάκη κατ' ἀρχὴν, Σακελλαρίου, Κωνσταντίνου καὶ ἄλλων βραδύτερον ἀνέπτυξε σκανδαλώδη προπαγανδιστικὴν δρᾶσιν καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ, ἐνθα ἰδρυσε καὶ παράρτημα αὐτῆς, κατὰ τοῦ ὁποίου ὁ λαὸς τοῦ Πειραιῶς ἤγειρε μεγάλην ταραχὴν διὰ τὸν σκανδαλώδη προσηλυτισμὸν τοῦ Ὁρθοδόξου λαοῦ¹.

Οἱ «Εὐαγγελικοὶ» ὁμῶς δὲν ἔπαυσαν τὰς προσηλυτιστικὰς αὐτῶν ἐνεργείας πρὸς ἐξάπλωσιν τῶν εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν, ἐνεκεν δὲ τούτου ἡ ἀγία καὶ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξάπελυσε τὴν 22αν Μαρτίου 1891 ἐγκύκλιον πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν λαόν, ἐν ἣ συν τοῖς ἄλλοις λέγεται:

«Πλὴν ἀλλὰ οἱ υἱοὶ τοῦ σκότους, οἱ αὐτοκαλούμενοι Ἱεραπόστολοι, οὐ παύονται ἔτι καὶ νῦν ἀδιαπαύστως καὶ ὑπούλως, δίκην ἰοβόλου ὄφεως, ἐργαζόμενοι καὶ πάντα κάλων κινεῦντες οὐ μόνον ἐν πολλαῖς πόλεσι τοῦ Θεοφρουρήτου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ περικαλεῖ πόλει τῶν Ἀθηνῶν, ἐνθα ἄλλοτε ὁ Ἀπόστολος τῶν ἔθνων Παῦλος εὐαγγελιζόμενος ἐξέπληττε τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου, ὅπως ποιήσωνται ἓνα προσήλυτον. Διὸ ἄλλοτε μὲν διανέμουσι λελθότως κακόδοξα φυλλάδια, ὧν ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἀνάγνωσις ἀποβαίνει εἰς τοὺς πιστοὺς λίαν ἐπιβλαβής, διότι τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν βλασφημοῦσι κατὰ τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐθίμων καὶ διδασμάτων, τὰ δὲ διακωμωδοῦσι τὴν θεῖαν λατρείαν καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἱεροπραξιῶν, ἀλλὰ δὲ χλευάζουσι τὰς τεταγμένας νηστείας, τὴν τιμὴν καὶ τὴν προσκύνησιν τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου καὶ τῶν ἁγίων καὶ τὴν τῶν Ἱερῶν εἰκόνων καὶ τῶν ἁγίων λειψάνων, ἄλλοτε δὲ προκαλοῦσι τοὺς Ὁρθοδόξους χριστιανοὺς δι' ἐντύπων δελταρίων εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου τῶν ὁποίων ἔχουσι ἐπιγεγραμμένον, τοτὲ μὲν «Ἑλληνικὴ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία», τοτὲ δὲ «Κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου», ἵνα προσελθόντες ἀκροάσωνται τῆς κηρυσσόμενης ὑπ' αὐτῶν διδασκαλίας. Καὶ ὄντως οἱ ἐνδύμα προβάτου περιβεβλημένοι οὗτοι κήρυκες... διδάσκουσι διδασκαλίαν ἐναντίον εἰς τὴν ἀγίαν Θεοδιδάκτον ἡμῶν πίστιν, διδασκαλίαν ἀντιβαίνουσαν καὶ ἀντιφθεγγόμενην εἰς τὰς ἀποστολικὰς καὶ συνοδικὰς παραδόσεις, εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας».

Ἐνεκεν λοιπὸν τούτων ἡ Ἱερά Σύνοδος περαιτέρω «ἐκκηρύσσει καὶ ἀποδοκιμάζει πᾶν θρησκευτικὸν φυλλάδιον ὑπὸ τῶν προμνησθέντων Ἱεραποστόλων διανεμόμενον, καὶ διαδιδόμενον, ἅτε περιέχον βλάβην καιρίαν ὡς πρὸς τὴν Θεοπαράδοτον ἡμῶν πίστιν, ἀπαγορεύουσα ἅμα αὐστηρῶς εἰς πάντα ὀρθόδοξον χριστιανὸν τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν». Ἐν συνεχείᾳ ἀπαγορεύει τὴν φοίτησιν τῶν ὀρθοδόξων εἰς τὰς θρησκευτικὰς συναθροίσεις τῶν Ἱεραποστόλων, ἐπιτάσσουσα ἅμα τοῖς γονεῦσι νὰ παρέχουσι εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν ἀγωγὴν¹. Δυστυχῶς καὶ μετὰ ταῦτα οἱ «Εὐαγγελικοὶ» δὲν παρητήθησαν τῆς

1. Χρυσ. Παπαδοπούλου, μνημ. ἔργ., σελ. 207.

2. Α.Δ. Κυριακοῦ Ἐκκλ. Ἱστορία Τόμ. III σελ. 175.

3. μνημ. ἔργ. 283.

4. αὐτόθι.

5. «Ὅρα ἐγκύκλιον Ἱερ. Συνόδου ἀπὸ 3-8-1863 ἀπερὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἑτεροδόξου Ἰωάν. Κίγκ νεωστὶ ἐκδοθέντος βλασφημίου λιβέλλου κ.λ.π.»

6. Στέφ. Γιαννοπούλου Ἀρχιμ. Συλλογὴ τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κλπ. Ἐν Ἀθήναις 1901, σελ. 444-445.

7. Χρυσ. Παπαδοπούλου, Ἐκκλησία Ἀθηνῶν, σελ. 99.

1. Ἰωάννου Καρμίρη μνημ. ἔργον, Προβλ. καὶ Παν. Χ. Δουλιγέρη, Ὁ αἰρετικὸς Καλαποθάκης ἢ «ἐλεγχος τῶν ψευδοεαγγελικῶν» σελ. 13 καὶ ἐξῆς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

'Ρεαλιστική θεώρησις.

Είναι λαν εὐχάριστον, ὅτι εἰς ὁλόκληρον τὴν Οἰκουμένην ἀναγνωρίζεται καὶ τονίζεται ἡ ἀνάγκη τῆς ὑφέσεως καὶ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ εἰρηνικοῦ πνεύματος. Μάλιστα ἤδη ἤρχισαν νὰ ψάλλονται καὶ οἱ ὕμνοι διὰ τὴν εἰς τοὺς παγκοσμίους ὀρίζοντας ἀνατολήν τῆς ἐλπίδος τῆς εἰρηνικῆς διευθετήσεως τῶν μεταξὺ τῶν ἔθνων διαφορῶν.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι πάντα ταῦτα εἶναι λαν ἐλπιδοφόρα καὶ εὐχάριστα. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν ρεαλιστικὴν θεώρησιν τῆς περιβαλλούσης ἡμᾶς πραγματικότητος. Καὶ ὁ ρεαλισμὸς ἀπαιτεῖ νὰ τονισθῇ, ὅτι ἐὰν δὲν ἐγκαθιδουθῇ πρωτίστως ἡ εἰρήνη εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς εἰλικρινοῦς συνδέσεώς των μετὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἡ ἐλπίς περὶ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς καθολικῆς εἰρήνης καὶ εὐτυχίας θὰ ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι χίμαιρα καὶ οὐτοπία.

Ὅθεν ἂς εὐχρηθῶμεν, ὅπως κατὰ τὸ νέον ἔτος συνδεθῶν οἱ ἄνθρωποι περισσότερον καὶ ἐν ἀσθηρῶς ὀρθοδόξῳ πνεύματι μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ κατανοήσουν, ὅτι μόνον ἐν Αὐτῷ καὶ δι' Αὐτοῦ θὰ ἀποκτήσουν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τὴν «πάντα νοῦν ὑπερ-

ἀχαλινώτου καὶ ἀντιχριστιανικῆς προσηλυτιστικῆς προσπάθειας αὐτῶν πρὸς ἄγραν προσηλύτων, ὥστε ὀλίγα ἔτη βραδύτερον μετὰ τὴν ἐγκύκλιον ταύτην, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἠναγκάσθη, ἐκφράζον τὴν κοινὴν πασῶν τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπέχθειαν καὶ καταδίκην τοῦ μεταξὺ χριστιανῶν προσηλυτισμοῦ, νὰ λέγῃ μεταξὺ ἄλλων εἰς ἐγκύκλιον Αὐτοῦ: «Παγγάλεπον ὄντως καὶ τῆς χριστιανικῆς κλήσεως ὅλως ἀπᾶδον τὸ χριστιανὸς χριστιανοῖς ἐπιπίπτειν καὶ τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν συγκυκᾶν, αὐτὸ δὴ τὸ τῆς Γραφῆς «περιάγοντες γῆν καὶ θάλασσαν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον» (Ματθ. 23.15). Ἀλγοῦμεν πάντες καὶ τὰ σπλάγχνα τιτρωσόμεθα καιρίως, βλέποντες καὶ ἀκούοντες νῦν μὲν ψυχὰς ἐκ τῶν ἀσθενῶν τῇ γνώμῃ καὶ τῇ πίστει χλιαρῶν, ἢ παίδας ἐκ τῶν ἀστηρικτῶν καὶ ἀπροστατευτῶν ἢ χήρας ἐκ τῶν πολυειδῶς χειμαζομένων ἀποπλανημένας καὶ παρασυρομένας, νῦν δὲ χαρακτῆρας νοθευομένους, ὥστε πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν νομίζειν, ἢ γονέας κατὰ τέκνων, ἢ ἀδελφοὺς κατ' ἀδελφῶν ἢ κοινότητας κατὰ τῶν οἰκείων ποιμένων ἐπεγειρομένας καὶ ὅλας ἐρίδας καὶ διχοστασίας πανταχοῦ δημιουργουμένας ἐπὶ βλασφημία τοῦ ὑπερτίμου χριστιανικοῦ ὀνόματος ἐν τοῖς «ἔθνεσιν»¹. Καὶ ταῦτα πάντα κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα.

(Συνεχίζεται)

'Αρχιμ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

1. Σ. Γιαννοπούλου μνημ. ἔργ. σελ. 402, 405 Πρβλ. 'Ι. Καρμίρη μνημ. ἔργ.

έχουσαν εἰρήνην» τοῦ Χριστοῦ, ἥτις εἶναι καὶ ἡ προϋπόθεσις τῆς ἐπικρατήσεως τῆς παγκοσμίου εἰρήνης.

Γνησίως ἱεραποστολική.

Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀπεφάσισε προσφάτως, ὅπως τὸ ὑπ' αὐτῆς ἐκδιδόμενον Δελτίον «Φωνὴ Κυρίου», ὅπερ ὑπὸ τὴν νέαν αὐτοῦ μορφήν εἶναι ἐξαιρετικὸν καὶ ἔχει πάντοτε διδακτικώτατον καὶ ἐπίκαιρον περιεχόμενον, παρέχεται δωρεὰν εἰς πάντας τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰ Νοσοκομεία, Νοσηλευτικὰ καὶ Φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα ἐνηλίκων, ὡς καὶ εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Χώρας. Τιοιτοτρόπως δὲν θὰ στερῶνται τῆς, διὰ τοῦ ἐντύπου τούτου τῆς Ἐκκλησίας, καταλλήλου πνευματικῆς τροφῆς καὶ οἱ ἐν δοκιμασίαις εὐρισκόμενοι ἀδελφοί μας καὶ μὴ δυνάμενοι, ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου, νὰ ἐκκλησιάζωνται.

Νομίζομεν, ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη τοῦ Κ.Σ. τῆς ὑπὸ τὴν προῆν τῶν Γεν. Διευθυντῶν αὐτῆς Καθηγητοῦ κ. Ἀνδρ. Φυτράκη συνεχιζούσης τὴν λαμπρὰν αὐτῆς ἀνάπτυξιν Ἀποστολικῆς Διακονίας ἔχει μεγίστην σημασίαν, δοθέντος ὅτι οἱ εἰς τὰ Ἰδρύματα ταῦτα εὐρισκόμενοι ἐπολογίζονται περίπου εἰς πενήκοντα πέντε χιλιάδας. Οὗτοι, λαμβάνοντες τὴν «Φωνὴν τοῦ Κυρίου», οὐ μόνον θὰ παρηγορῶνται, σκεπτόμενοι, ὅτι ἡ μήτηρ Ἐκκλησία βλέπει αὐτοὺς μὲ ἀγάπην καὶ στοργήν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἔχουν εἰς τὰς χεῖράς των σπουδαιότατον ἀφωπυστικὸν ἐντύπον, δυνάμενον νὰ χάριση εἰς αὐτοὺς τὴν ἐσωτερικὴν ἀνακαίνισιν καὶ τὴν ἀληθῆ παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν. Ἀληθῶς, καὶ ἡ ἐνέργεια αὕτη τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας εἶναι γνησίως διακονικὴ καὶ ἱεραποστολική.

'Επὶ τῇ συμπληρώσει 150 ἐτῶν.

Ὁ εὐλογία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου ὀργανωθεὶς ὑπὸ τῆς «Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν» ἑορτασμὸς ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 150 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ σεπτοῦ διδασκάλου τοῦ Γένους καὶ Ὁσίου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου τοῦ ἐκ τῆς Νήσου Νάξου († 1809) ἀποτελεῖ ἐν ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα πνευματικὰ γεγονότα τοῦ ἔτους 1959.

Ὁ ἑορτασμὸς οὗτος, ὅστις ἐγένετο τῇ 21ῃ Δεκεμβρίου π.ἔ. ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρονασός», οὐ μόνον ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξαρθῇ ἡ προσωπικότης τοῦ ἁγ. Νικοδήμου ὑπὸ λαμπρῶν ὀμιλιῶν, δημοσιευομένων ἀπὸ τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας», ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς κατ' αὐτὸν κοσμοσυροῆς κατέστησε συνειδητόν, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἤρξατο κατανοῶν τὸν ὅλον, τὸ ὅποιον ἐπαίξεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία εἰς τὴν Ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους.

Ἡ «Ἐκκλησία», ἐξάιρουσα τὴν λαμπρὰν αὐτὴν

πρωτοβουλία τῆς «Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν», εἶχεται ὅπως ὁ γενόμενος ἑορτασμός ἀποτελέσει τὴν ἀπαρχὴν μιᾶς γενικωτέρας καὶ συστηματικωτέρας προσπάθειας, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θὰ διαφωτισθῇ πλήρως οὐ μόνον περὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ τι ὀφείλει εἰς τὴν γαλουχήσασαν αὐτὸν Μητέρα καὶ Τροφόν, τ.ἔ. τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Κατενόησαν τὸ μεγαλεῖον.

Ἄλλ' ὁ ἐν τῇ προηγουμένη παρατηρήσει μνημονευθεὶς ἑορτασμός ἀπετέλεσε σπουδαῖον πνευματικὸν γεγονός οὐ μόνον ἕνεκα τῶν λαμπρῶν ὁμιλιῶν, αἵτινες ἐγένοντο κατ' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ὅτι μετέσχε αὐτοῦ πολυμελὴς «Βυζαντινὸς χορὸς» τοῦ «Πανελληνίου Συλλόγου Ἱεροσολιτῶν Ῥωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἀντ. Μπελούση.

Πάντες οἱ παρευρεθέντες, ὅταν ἤκουσαν φαινομένη ὑπὸ τοῦ χοροῦ τοῦτον τοῦς ἀπαραμίλλου ὠραιότητος ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, ὡς καὶ τεμάχια ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληροῦ ποιηθείσης ἀνεκδότου ἀκολουθίας τοῦ ἁγ. Νικοδήμου, ἠσθάνθησαν πνευματικὴν ἔξαρσιν καὶ ἀγαλλίασιν καὶ κατενόησαν τὸ μεγαλεῖον τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ὅταν αὐτὴ ἐκτελεῖται μετὰ σεμνότητος.

Νομίζομεν, ὅτι ὁ χορὸς οὗτος, ἐπανδρούμενος καὶ διὰ νέων στελεχῶν καὶ συστηματικῶς διοργανούμενος καὶ ἐμφανιζόμενος εἰς τὸ κοινόν, θὰ ἀπετέλει σπουδαιότατον παράγοντα ἀναζωπυρήσεως τῆς ἀγάπης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν ἀπαραμίλλου βυζαντινὴν μουσικὴν, τὴν ὁποίαν ἐκληροδότησαν εἰς αὐτόν οἱ πατέρες του. Ὁ χορὸς οὗτος θὰ ἠδύνατο π.χ. νὰ ἐτοιμάσῃ διὰ τὰς χριστιανικὰς οἰκογενεὰς δίσκους βυζαντινῆς μουσικῆς ἢ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἀξιοποίησιν τῶν ραδιοθαλάμων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κ.ο.κ.

Νέα σημαντικὰ βήματα.

Ἐν συνεχείᾳ ἡ «Ἐκκλησία» ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν ἱκανοποίησίν της, διότι ἡ μία ἐκ τῶν ὁμιλιῶν, αἵτινες ἐγένοντο κατὰ τὸν πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης τοῦ ὁσίου Νικοδήμου ἑορτασμὸν ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Νικοδήμος ὁ Ἁγιορείτης καὶ ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας». Ἐκ τῆς ὁμιλίας ταύτης κατεδείχθη ἄριστα ἡ μεγάλη θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ συμβολὴ τοῦ ἁγ. Νικοδήμου εἰς τὴν ἔξαρσιν τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας λειτουργικοῦ στοιχείου καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν κατανόησιν τῶν θησαυρῶν τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὡς θὰ ἐνθυμηθῆται ὁ ἀναγνώστης τῆς «Ἐκκλησίας», πρὸ διετίας ἀπὸ τῶν στηλῶν αὐτῆς ἐτονίζετο ἡ ἀνάγκη τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς. Αὐτὴ, ὡς τότε ἐγράφετο, θὰ γίνῃ, πρὸς τοὺς ἄλλους, τόσον διὰ σχετικῶν δημοσιευμάτων καὶ ὁμιλιῶν, ὅσον καὶ διὰ τῆς διαδόσεως καὶ χρήσεως τοῦ λεγομένου λει-

τουργικοῦ ἢ μυσταγωγικοῦ κηρύγματος. Χαίρομεν, διότι τόσον ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ὁμιλία, ὅσον καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ταυταριθμοῦ φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου» ἑναρξίς δημοσιεύσεως σχεδίων λειτουργικῶν κηρυγμάτων ἀποτελοῦν νέα σημαντικὰ βήματα πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἔργου τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως. Ἀρίστη συμβολὴ εἰς τοῦτο θὰ εἶναι καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐκδοσις ἐν τῷ μέλλοντι «λειτουργικῶν κηρυγμάτων».

Λαμπροὶ καρποί.

Ἀποτέλεσμα εὐτυχῶς ἐμπνεύσεως ὑπῆρξεν ἡ πρωτοβουλία τῆς «Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν» καὶ ἰδίᾳ τοῦ Καθηγητοῦ αὐτῆς κ. Παύλου Μυλωνᾶ, ὅπως χορηγίας τοῦ Βασιλικοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος στέλλονται σπουδασταὶ τῆς Σχολῆς ταύτης εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας καὶ ἀντιγράφουν ἔργα βυζαντινῆς καὶ λαϊκῆς τέχνης.

Οἱ καρποὶ τῆς ἐργασίας ταύτης εἶναι ὁμολογούμενως λαμπροί. Ἐν πρώτοις δίδεται ἡ εὐκαιρία εἰς τοὺς σπουδαστάς, ὅπως ἐπὶ τινας ἐβδομάδας ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας καὶ γνωρίζουν οὐ μόνον τὴν ὠραίαν φύσιν των, ἀλλὰ καὶ τὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν των, ὅστις κατοπτρίζεται εἰς τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸσαύτης ἐπιμελείας καὶ δεξιοτεχνίας ἀντιγράφουν.

Ἐπειτα οἱ σπουδασταὶ διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης ὁξύνουν τὸ καλλιτεχνικὸν των αἰσθητήριον, χειραφετοῦνται ἀπὸ τὰ ξενότροπα καλλιτεχνικὰ κριτήρια καὶ ἐμβαπτίζονται εἰς τὰ νάματα τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς βυζαντινῆς παραδόσεως, τὰ ὁποῖα διαποτίζουν τὴν καλλιτεχνικὴν δημιουργίαν τοῦ τόπου μας.

Πρὸς τοῦτοις σπουδαῖος καρπὸς τῆς ὠραίας ταύτης προσπάθειας εἶναι αἱ εἰς τὴν πρωτεύουσαν διοργανούμεναι ἐκθέσεις τῶν ἀντιγράφων τούτων, αἵτινες καλλιερгоῦν αἰσθητικῶς πάντα ἐπισκεπτόμενον ταύτας. Τοιαῦται ἐκθέσεις λ.χ. ἐγένοντο ἐν τῇ Σχολῇ Καλῶν Τεχνῶν, ἐν τῷ Κολλεγίῳ Ἀθηνῶν κ.λ.π. Ὅσοι ἐπισκέφθησαν ταύτας ἔμειναν ἐκθαμβοὶ πρὸ τοῦ ποσοτικοῦ καὶ ποιοτικοῦ πλοῦτου τῶν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις εὐρισκομένων καλλιτεχνικῶν ἔργων, ἅτινα διαποτίζονται ὑπὸ τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος καὶ ἀποκαλύπτουν τὰς πνευματικὰς ρίζας τῆς ζωῆς τοῦ Ἐθνους μας.

Ἄς ἐδῆξωμεν, ὥστε ἡ προσπάθεια αὐτὴ νὰ ἐπεκταθῇ εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας, διὰ νὰ συγκεντρωθῇ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον πηγαῖον καὶ γνησίως ἑλληνικὸν καλλιτεχνικὸν ὕλικόν, τὸ ὁποῖον θὰ διδάσκῃ τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ἐκτὸς τῶν λαμπρῶν λευκωμάτων, ἅτινα παρουσιάζουν τὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνον καὶ ἄλλα λευκώματα, παρουσιάζοντα τὰ ἔργα τῆς βυζαντινῆς καὶ ἑλληνικῆς λαϊκῆς τέχνης.

Ἡ μόνη διέξοδος.

Ἡ ὑπὸ τῆς ἐνώσεως «Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς» ἐκδοσις τοῦ νέου περιοδικοῦ «Συζήτησις» ὀφείλεται, ὡς σημειοῦται ἐν αὐτῷ, εἰς τὴν ἀνησυχίαν ἐκ τῆς

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άρχιεπισκοπή Άθηνών

Τῆ 16ῃ Δεκεμβρίου 1959, ὁ Μακ. Άρχιεπίσκοπος Άθηνῶν κ. Θεόκλητος ἐπικοινωνήσας μετὰ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Καραμανλῆ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Ὀρθοσκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Βογιατζῆ, νύχαιστησεν αὐτοὺς διὰ τὰ λαμβανόμενα διὰ τοῦ Διατάγματος «περὶ τροποποιήσεως τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ὑπὲρ αὐτῆς μέτρα. Διεύτησε μόνον πρὸς αὐτοὺς τὴν παράκλησιν, ὅπως τὸ θέμα τῆς συγχωνεύσεως Μητροπόλεων συνδυασθῆ μετὰ τοῦ ὄλου θέματος τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν ὁρίων τῶν Μητροπολιτικῶν περιοχῶν τῆς Χώρας, περὶ οὗ ἀναμένεται ἡ εἰσήγησις εἰδικῶς ἐπὶ τούτῳ συσταθείσης ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας Ἐπιτροπῆς ἐκ τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ ἐκ τριῶν Γενικῶν Διευθυντῶν τῶν ἄρμοδιῶν Ὑπουργείων. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπαντῶν, ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἔχει ἀντίρρησιν εἰς τὸν ὡς ἄνω συνδυασμὸν τῶν δύο τούτων θεμάτων, ἀφοῦ οὕτω προάγεται καλῦτερον τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ ἐπιδιώκεται διὰ τῶν λαμβανόμενων μέτρων.

— Τῆ 21ῃ Δεκεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος ἐδέχθη τὸν Πρό-

κρίσεως, «τὴν ὁποίαν διέρχεται εἰς τὰς ἡμέρας μας ὁ ὅλος πολιτισμὸς μας καὶ, κατ' ἀκολουθίαν ἀναλόφρευκτον, ἡ ὅλη ζωὴ ὄλων μας, ὡς ἀτόμων, ὡς ἔθνους, ὡς πανανθρωπίνης κοινότητος». Σκοπὸς δὲ τοῦ περιοδικοῦ τούτου εἶναι νὰ προετοιμάσῃ «τὸν ἀγῶνα, ποὺ θὰ μᾶς ἀνοίξῃ τὸν δρόμον, ὥστε νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὴν κρίσιν καὶ νὰ δημιουργήσωμεν ἐκεῖνο, ποὺ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ἔναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ ἔναντι τῶν παιδιῶν μας, ἔναντι τῶν γενεῶν ποὺ ἔρχονται, νὰ δημιουργήσωμεν: μίαν ἀδρίαν, ποὺ θὰ εἶναι καλυτέρα ἀπὸ τὴν σήμερον».

Ἀσφαλῶς ὁ σκοπὸς τοῦ νέου τούτου περιοδικοῦ εἶναι ἱερὸς καὶ κατὰ πάντα ἀξιώπαινος. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι, ὅτι ἡ ἀπὸ τῶν στηλῶν αὐτοῦ γινόμενη συζήτηση θὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ἀναγνώστας του εἰς τὸ νὰ κατανοήσουν, ὅτι ἡ μόνη ἐκ τοῦ σημερινοῦ χάους διέξοδος εἶναι ἡ ἐπιστροφή καὶ ἀφοσίωσις εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἥτις μόνη ἐξαγγέλλει καθαρὸν καὶ ἀνόθευτον τὸ εἰς «μέθεξιν» τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ ὀδηγοῦν γνήσιον ἀνθρωπιστικὸν ἰδεῶδες, ὅπερ ὑποβοηθεῖ τὸν πιστὸν πρὸς ἀνήρῳσιν «εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν ὡς δυνατὸν». Πρέπει, ἐπὶ τέλους, νὰ κατανοηθῆ, ὅτι μόνον ἡ βίωσις τοῦ χριστιανικοῦ μυστηρίου, ὡς τοῦτο παρουσιάζεται ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὑποβοηθεῖ τὴν ἁρμονικὴν καὶ παμμερῆ ἱκανοποίησιν πασῶν τῶν ἀξιολογικῶν ὁπῶν τῆς ψυχῆς διὰ τῆς παροχῆς εἰς αὐτὴν μορφωτικῶν, ἀνθρωπιστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀγαθῶν, συνάποτελοῦντων σύστημα καὶ ὀργανικὴν ὁλότητα ἱεραρχικῶς διηρθρωμένην.

εδρον τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου Πειραιῶς κ. Ἀναστασόπουλου.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη ἐν τῇ αἴθουσῃ τοῦ «Παρνασσαῦ» εἰς τὸν ὑπὸ τῆς «Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν» διοργανωθέντα ἑορτασμὸν ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 150 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ δόσιου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου. Κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τούτον ὠμίλησαν ὁ Διευθυντῆς τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» κ. Θεοδόσιος Κ. Σπεράντσας καὶ ὁ Πανος Ἀρχιμανδρίτης κ. Νικόδημος Βαλληνδρᾶς.

— Τῆ 22ῃ Δεκεμβρίου ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὸν τ. Ὑπουργὸν κ. Ἀνδρέαν Λαμπρόπουλου.

Αὐθήμερον προήδρευσε συνεδρία τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κασιματείου Κληροδοτήματος. Ἐν συνεχείᾳ προήδρευσε συνεδρία τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῆ 23ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν ἀντισμῆναρχον κ. Παπαγεωργίου.

— Τῆ 25ῃ Δεκεμβρίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Μητροπόλεως.

— Τῆ 28ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς προήδρευσε συνεδρία τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς.

— Τῆ 30ῃ Δεκεμβρίου ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὸν βουλευτὴν κ. Σπηλιόπουλου.

Τὸ ἀπόγευμα παρέστη εἰς τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

— Τῆ 31ῃ Δεκεμβρίου περὶ τὴν 11ην πρωΐνῃν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ γενομένῃ ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Μεγάλῳ Ἀθηνῶν ἔκοψε, κατὰ τὰ εἰωθότα, τὴν πίτταν. Παρέστησαν πολλοὶ ἐκ τῶν ἐν Ἀθῆναις εὐρισκομένων Σεβ. Ἀρχιερέων, οἱ βοηθοὶ Ἐπίσκοποι τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ὁ Ὑπουργὸς Ὀρθοσκευμάτων καὶ Ἐθν. Παιδείας κ. Γεώργιος Βογιατζῆς, ὁ Γενικὸς Διευθυντῆς Ὀρθοσκευμάτων παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ Ὀρθοσκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας Καθηγητῆς κ. Βασίλειος Ἰωαννίδης, ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου κ. Νικ. Καρμῆρης, ὁ Διευθυντῆς τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» κ. Θεοδ. Σπεράντσας, οἱ Διευθυνταὶ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν καὶ Ὑπηρεσιῶν καὶ πολλοὶ κληρικοὶ καὶ λαϊκοί.

Περὶ τὸ τέλος τῆς τελετῆς ὁ Μακαριώτατος νύχθη εἰς τοὺς παρισταμένους ὑγείαν καὶ τὴν παρὰ Κυρίου χαρὰν καὶ εὐλογίαν. Τὸν Μακαριώτατον προσεφώνησεν ὁ Ὑπουργὸς κ. Βογιατζῆς, ἐξάρας τὴν ἐν τῷ ἔθνεϊ καὶ τῷ κόσμῳ ἀποστολὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

— Τῆ 1ῃ Ἰανουαρίου, ἡ Α. Μακαριότης προέστη ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς ἐπισήμου Δοξολογίας ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Νέου Ἔτους. Κατ' αὐτὴν παρέστησαν αἱ Α.Α.Μ.Μ. οἱ Βασιλεῖς, ἡ Α. Β. Υ. ὁ Διάδοχος, αἱ Πριγκίπισσαι καὶ ἄλλα μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, μέλη τῆς Κυβερνήσεως, τὸ Διπλωματικὸν Σῶμα καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσημοι.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Δοξολογίας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μετέβη εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μέγαρον, ἐνθα ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια Κλήρου καὶ Λαοῦ. Ἀκολούθως μετέβη εἰς τὰ Ἀνάκτορα καὶ συνεχάρη τοὺς Βασιλεῖς.

**

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κερνίτισης κ. Χρυσόστομος, κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Δεκεμβρίου ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

— Τῆ 1ῃ Δεκεμβρίου προήδρευσε συνεδρία τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

— Τῆ 5ῃ Δεκεμβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν ἐν τῷ Ἐργοστασίῳ τῆς Ἀν. Ἐταιρείας Τιμέντων «Τιτάν» διανομὴν ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως εἰς ἀπόρους κορασιδὰς βιβλιαρίων ἀποκαταστάσεως.

— Τῆ 10ῃ Δεκεμβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ.

Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός» διάλεξιν τοῦ κ. Π. Καρανικόλα περὶ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῆς Ἑθνικῆς του σημασίας.

— Τῇ 16ῃ Δεκεμβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν ἐν τῇ Ἑθνικῇ Ἐστία ἐτησίαν συγκέντρωσιν τῶν ὁμιλητῶν αὐτῆς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς φιλοξενίας ἑκατὸν Κοινοτικῶν Γραμματέων Κρήτης καὶ Δωδεκανήσου.

— Τῇ 17ῃ Δεκεμβρίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

— Τῇ 21ῃ Δεκεμβρίου, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον, παρέστη εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς Στέγης τοῦ ἐργαζομένου ὄρφανῶν καὶ ἐτέλεσε τὸν ἀγίασμόν.

* *

Ἐπιφάνεια τοῦ Θεοφιλέστατου Ἐπίσκοπου Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων τῇ 26ῃ Νοεμβρίου ἐξέπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὰς ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως γενομένης προικοδοτήσεις ἀπόρων κορσῶν ἰδωνῶν Κυψέλης καὶ Γαλατσίας.

— Τῇ 27ῃ Νοεμβρίου προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλῆσ. Ἀσύλου Ἀγ. Ἀνδρέου.

— Τῇ 28ῃ Νοεμβρίου ἐτέλεσε τὸ καθιερωμένον μνημόσυνον εἰς τὸν ἱ. Ναὸν Ἀναστάσεως τῶν Ἐξ ἐν τῷ συνοικισμῷ Παπάγου.

— Τῇ 29ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐτέλεσε τὸν Ἑσπερινὸν καὶ ὠμίλησεν ἐν τῷ ἑορτάζοντι Συνοδικῶ παρακλήσιω τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

— Τῇ 30ῃ Νοεμβρίου ἐλειτούργησεν, ὠμίλησε καὶ προέστη τῆς τελετῆς τῆς ρασοφορίας τῶν σπουδαστῶν τοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλῆσ. Φροντιστηρίου τῆς Ριζαρίου.

— Κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους ἱ. Ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

— Τῇ 3ῃ Δεκεμβρίου προήδρευσε τῆς Ἐφορείας τοῦ Ἐκκλ. Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

— Τῇ 6ῃ Δεκεμβρίου ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Ἑορτῆς τοῦ Συνδέσμου Ἱεροσολιτῶν ὠμίλησεν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ μεθ' ἑμᾶς «Οἱ Ἕμνοι τῆς Ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ».

— Τῇ 7ῃ Δεκεμβρίου διεπραγματεύθη ἐπὶ δίωρον ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ τῆς ἱ. Μονῆς Πεντέλης τὸ θέμα «Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Προτεσταντικῶν Προπαγανδῶν».

— Τῇ 10ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον παρέστη εἰς τὴν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ διεξαχθεῖσαν τελετὴν τοῦ Ἑλληνοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Νεότητος, καὶ ἀπένευσε τὰ διπλώματα εἰς τοὺς βραβευθέντας μαθητὰς ὡς καὶ εἰς ἐκπροσώπους τῶν βραβευθέντων ἐκπαιδευτηρίων.

— Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ παρέστη εἰς τὴν ἐν τῇ Αἰθούσῃ Ε.Λ.Π.Α. τελετῇ τοῦ Ὀργανισμοῦ Προλήψεως Ἀτυχημάτων καὶ προσεφώνησεν ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου τὴν συγκέντρωσιν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς κυκλοφορίας τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι «Κώδικος Ὀδικῆς Κυκλοφορίας».

— Τῇ 11ῃ Δεκεμβρίου ἐξέπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς διάλεξιν δοθεῖσαν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Μαϊμούκα μεθ' ἑμᾶς «Σταυροφορία Ἑθνικῆς Παραγωγῆς».

— Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ ἱ. Ναοῦ Ταξιαρχῶν Πύλης Ἀγορᾶς (Γρηγορούσης).

— Τῇ 12ῃ Δεκεμβρίου ἔδωκε διάλεξιν ἐν τῇ Σχολῇ Δοκίμων Ἀξιωματικῶν Χωροφυλακῆς μεθ' ἑμᾶς «Οἱ Προτεστάνται γενοίμεθα».

— Τῇ 18ῃ Δεκεμβρίου προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλῆσ. Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

— Τῇ 19ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἔδωκε διάλεξιν ἐν τῇ Σχολῇ Δοκίμων Ἀξιωματικῶν Χωροφυλακῆς ἐπὶ τοῦ θέματος «Οἱ Πρεσβυτεριανοὶ ἢ Εὐαγγελικοί».

— Τῇ 20ῃ Δεκεμβρίου ἐτέλεσε μνημόσυνον ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Μητροπόλεως ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν κατὰ τὸ Κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944 βιασῶν καὶ ἀδίκων θανάτων τελειωθέντων.

— Τῇ 23ῃ Δεκεμβρίου προέστη καὶ ὠμίλησε κατ' ἐντολὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ εὐεργέτου τοῦ Ἐκκλῆσ. Ἀσύλου Ἀγ. Ἀνδρέου ἀειμνήστου Δ. Λίβα.

Ἱερά Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου.

Καθ' ἃ γράρουσιν ἡμῖν, προνοία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτου, συνεκροτήθη τῇ 10ῃ Νοεμβρίου ἐ.ε. τὸ Β' Πνευματικὸν Φροντιστήριον ἐκ τριάκοντα πέντε ἡμεριῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Εἰς τοὺς εἰδίδαξε προσωπικῶς ὁ ἴδιος ὁ Σεβ. Παραμυθίας κ. Τίτος ἐπὶ τετραήμερον μαθήματα Ἱεροῦ Ἐξομολογητικῆς. Ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων διεξήχθη ἐν τῇ εὐρυχωρῷ αἰθούσῃ τοῦ ἀναγνωστηρίου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Οἰκοτροφείου, ἐν τῷ ὁποίῳ παρεσχέθη καὶ φιλοξενία εἰς πάντας τοὺς ἱερεῖς. Ἡ πρωΐνη καὶ βραδυνὴ προσευχὴ ἐγένετο ἐν τῷ ἄρτι ἀνεγερθέντι Παρακλήσιω τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου ἰδρύματος. Τῆς ἐνάρξεως τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων προηγήθη μελέτη περικοπῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, σχετικῶν μετὰ τὸ ἔργον τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Τίτου Καραντζαλή, Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἐν τέλει, μετὰ τὴν θεωρητικὴν διδασκαλίαν ἐπιτηκολούθησε πρακτικὴ ἐξάσκησις τῶν αἰδεσμι. ἱερέων ἐπὶ τῶν διδασθέντων μαθημάτων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἐκυκλοφόρησε κατ' αὐτὰς πολυσέλιδον πανηγυρικὸν τεύχος τοῦ ἐπίσημου ὄργανου τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας «Γκλάσνικ», τὸ ὁποῖον εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους. Μετὰ τὸ κύριον ἄρθρον τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ, ὅπου ἐξαιρέται ἡ σημασία τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς διὰ τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, ἀκολουθεῖ λεπτομερὴς περιγραφή τοῦ προσκυνηματικοῦ ταξιδίου. Καθ' ὅλας τὰς ἐπαφὰς του μετὰ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν ὁ Πατριάρχης κ. Γερμανὸς ἐξέφρασε τὸν θαυμασμόν του διὰ τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία μεγαλοουργεῖ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν καὶ εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

— Ὁ ἐν Καίρω Γιουγκοσλάβος ἐπιτετραμμένος κ. Βιντάκοβιτς ἀναφέρειται ὅτι ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς: «Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι Γιουγκοσλαβίας καὶ Ἑλλάδος διεδραμάτισαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ σπουδαῖον πρόσωπον εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν λαῶν των ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἐχουσα ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός αὐτό, ἡ σημερινὴ γιουγκοσλαβικὴ κυβέρνησις φέρεται μετὰ σεβασμὸν πρὸς τὴν Σερβικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἄν καὶ ἡ ἰδεολογία μας εἶναι διάφορος τῆς ἰδεολογίας τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ συνεργαζώμεθα στενωῶς μετὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας, διότι οἱ πιστοὶ τῆς ἀποτελοῦν τμήμα τοῦ λαοῦ μας. Ἡμεῖς τῆς ἀπονέμομεν τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν, τοῦ ὁποίου εἶναι ἕξ ὀλοκλήρου ἀξία».

— Τὴν 18ην Δεκεμβρίου 1959 ὁ Πρόεδρος Τίτο ἐδέχθη ἀντιπροσωπείαν τοῦ Συλλόγου τῶν Καθολικῶν ἱερέων Σλοβενίας «Κύριλλος καὶ Μεθόδιος», τονίσας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐξομαλυνθοῦν αἱ σχέσεις μεταξὺ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας, ὅπερ θὰ ἐξαρτηθῇ κυρίως ἀπὸ τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. «Μᾶς εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐνότης τῶν λαῶν μας, εἶπεν ἐν συνεχείᾳ ὁ Τίτο, καὶ εἰς τὸ σπουδαῖον αὐτὸ ζήτημα δύνασθε καὶ σεῖς νὰ εἰσφέρετε τὸ μερίδιόν σας. Δὲν ἔχομεν τίποτε ἐναντίον τοῦ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὅσοι πιστεύουν, καὶ ἐν προκειμένῳ, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε, δὲν θὰ παρεμβάλωμεν κανὲν ἐμπόδιον. Ἄν ἀνακύψῃ ἐπίμαχόν τι ζήτημα, θὰ συνεννοηθῶμεν καὶ θὰ τὸ λύσωμεν».

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Συνήλθεν ἐν Μονάχῳ ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Γερμανικῆς Καθολικῆς Δράσεως ἐπὶ τῆς ραδιοτηλεοράσεως. Εἰς τὴν συνέλευσιν συνεζητήθησαν τὰ προβλήματα ἐλέγχου τῆς τηλεοράσεως καὶ αἱ ἀρχαί, ὑπὸ τῶν ὁποίων δεῖν νὰ ἐμπνέωνται καὶ νὰ

καθοδηγῶνται αἱ ἐκπομπαί, καὶ ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἀκροαταὶ δέχονται αὐτάς.

—'Εν Βελγίῳ ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου 'Ρωμαιοκαθολικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ ἁγ. 'Ιγνατίου, ὅπερ διευθύνεται ὑπὸ τῶν πατέρων 'Ιησοῦϊτῶν τῆς ἐπαρχίας τοῦ Βορείου Βελγίου καὶ περιλαμβάνει τὰς ἑδρας τῆς φιλοσοφίας, τῆς φιλολογίας καὶ τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐπιστημῶν.

—'Ο Πάπας 'Ιωάννης ΚΓ' τὴν μεσημβρίαν τῆς Τετάρτης, 23 Δεκεμβρίου 1959 ἀπήύθυνε χριστουγεννιάτικον μήνυμα, εἰς τὸ ὁποῖον τονίζει, μεταξύ ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Εἰρήνη εἰς τὰς καρδίας, εἰρήνη κοινωνική, εἰρήνη διεθνῆς, εἶναι ἡ τριπλῆ ὄψις τῆς πραγματικῆς εἰρήνης. Ἡ εἰρήνη, ἀσύγκριτον δῶρον τοῦ Θεοῦ, ἀποτελεῖ ὑπέροχον πόθον τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἀδιάρετος. Οὐδὲν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς φυσιογνωμίας τῆς ἡμπορεῖ νὰ ἀγνοηθῇ ἢ ἀποκλεισθῇ.

Δεδομένου ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας δὲν συνεμorfώθησαν ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς εἰρήνης, συνέβη ὥστε οἱ δρόμοι τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν εἰρήνην νὰ μὴ συνταυτίζωνται πρὸς τοὺς τῶν ἀνθρώπων. Οὕτω, ἐδημιουργήθη ἡ ἀνώμαλος διεθνῆς κατάστασις μεταπολεμικῶς, πού ὠδήγησεν εἰς τὸν σχηματισμὸν δύο συνασπισμῶν μὲ ὅλας τὰς δυσμενεῖς συνεπείας. Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν εἶναι οὔτε κατάστασις πολέμου οὔτε πραγματικῆς εἰρήνης, τὴν ὁποῖαν ποθοῦν διακαῶς ὅλοι οἱ λαοί.

Ἡ ἀληθὴς εἰρήνη δὲν θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ παγιωθῇ ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ διεθνoῦς πεδίου, ἂν δὲν εἶναι πρὸ παντὸς ἐνδόμυχος. Μόνον οἱ ἄνθρωποι καλῆς θελήσεως εἶναι εἰς θέσιν νὰ πραγματοποιήσουν τὰς προϋποθέσεις, πού ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν γενικωτέραν ἐδραίωσιν τῆς εἰρήνης.

Πρέπει νὰ ἀρθοῦν τὰ ἔμπόδια πού ἔχει θέσει ἡ ἀνθρωπίνη κακία, ὡς εἶναι ἡ προπαγάνδα τῆς ἀνθηκτικότητος, ἡ κοινωνικὴ ἀδικία, ἡ ἀνεργία, ἡ ἀφόρητος πείνα, ἡ δυσαρμονία μεταξύ τεχνικῆς προόδου καὶ ἠθικῆς ἐξελίξεως τῶν λαῶν καὶ ὁ τυφλὸς ἀνταγωνισμὸς τῶν ἐξοπλισμῶν».

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Οἱ ἐν Γερμανίᾳ προτεστάνται ἐπίσκοποι Dr. Wunderlich καὶ Dr. Dibelius διὰ κοινῶν διαγγέλματος αὐτῶν πρὸς τὸν προτεσταντικὸν γερμανικὸν λαόν, ἐκάλεσαν αὐτὸν κατὰ τὴν πρὸ τῶν Χριστουγέννων περίδον, ἵνα ὑποβληθῇ εἰς θυσίας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον πεινῶντων. Οὕτοι, μεταξύ ἄλλων, ἐτόνισαν τὰ ἑξῆς: «'Εκ τῶν 2,86 δισεκατομμυρίων τῶν κατοίκων τῆς γῆς, τὰ 56% τρέφονται ἀνεπαρκῶς. Τὰ 20%—αὐτὰ εἶναι περίπου 575 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων—ζοῦν εἰς τὸ χεῖλος τῆς πείνης. Πολλὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἀποθνήσκουν ἑτησίως ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων τῆς διατροφῆς. Μόνον τὰ 24% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς—εἶναι κατ' οὐσίαν οἱ λευκοί—ἔχουν ἀρκετὰ πρὸς διατροφήν. Τὸ γεγονός αὐτὸ οὐδένα πρέπει νὰ ἀφήσῃ ἀδιάφορον ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν. Ἡ γενεά μας ἐν τῇ Γερμανίᾳ γνωρίζει τί σημαίνει νὰ πεινᾷ τις. Εἰκόνας ἐκ τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν ἐτῶν ἴστανται ἐνώπιον ἡμῶν. Ἄλλ' ὁ Θεὸς ἐφάνη εὐσπλαγχνος εἰς ἡμᾶς. Ἐλάβομεν πολλὴν βοήθειαν ἐκ τῶν ἄλλων ἔθνων. Ἰδίως οἱ Ἐκκλησιαῖται τῶν μᾶς ἐβοήθησαν. Διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν μας δυνάμεθα νὰ κερδίζωμεν πάλιν τὸν ἄρτον μας, καὶ ἐνίστε πλουσίως. Ἡ Γερμανία θεωρεῖται πάλιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὡς εὐημεροῦσα χώρα. Ἄν συγκρίνωμεν τὸ βιοτικὸν μας ἐπίπεδον μὲ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον ἄλλων χωρῶν, ἰδίως ἐν τῇ Ἄσίᾳ, Ἀφρικῇ καὶ Νοτίῳ Ἀμερικῇ, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δὲν εἶναι τελείως ἀδικαιολόγητος.

»Δι' αὐτὸ κἀμνομεν ἔκκλησιν πρὸς τοὺς εὐαγγελικοὺς χριστιανούς τῆς χώρας μας διὰ μίαν ἰδιαιτέραν θυσίαν, πρὸς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης. Δὲν πρέπει νὰ φανῶμεν τυφλοὶ καὶ σκληροκάρδιοι ἐναντι τῶν ἑκατομμυρίων τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες στεροῦνται ἄρτου. Πρέπει νὰ βοηθήσωμεν κατὰ δύναμιν.

»Εἶναι καλὸν καὶ ἀναγκαῖον, νὰ ἐξετάσωμεν τὸ πρόβλημα τῶν αἰτίων καὶ τῶν ριζῶν τῆς παγκοσμίου αὐτῆς δυστυχίας... Τότε μὲ τρόπον θὰ προσκρούσωμεν εἰς τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐνοχὴν τῶν λευκῶν λαῶν. Ἡδὴ αὐτὸ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερά Μητρόπολις Κορινθίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ 2200/40 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ ἐφημερίων» Α.Ν. καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ Ἐφημερίου τοῦ ἐν Βραχατίῳ Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Παρασκευῆς, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσι ὑποψήφιοι ἐφημέριοι τοῦ ὡς ἄνω Ἱ. Ναοῦ.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου 1959

† Ὁ Κορινθίας Προκόπιος.

'Ιερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200)40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίον πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Λουτρῷ Βάλτου Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἅγιος Νικόλαος», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησία», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου 1959

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Ἱερόθεος.

'Ιερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 46 τοῦ Α. Νόμου 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν χηρεύουσαν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Πευκοφύτου (Νεβροβονίτης,) ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖά μας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν, προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὴν ὡς ἄνω ἐνορίαν.

Ἐν Καρδίττῃ τῇ 3ῃ Δεκεμβρίου 1959

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος Κύριλλος

δημιουργεῖ εἰς ἡμᾶς μίαν ἰδιαιτέραν εὐθύνην διὰ τοὺς πεινῶντας καὶ τοὺς ἀνευ ἐστίας σήμερον καὶ αὔριον...

Ἡ ἐκκλησίς μας ἀπευθύνεται πρὸς ὅλας τὰς κοινότητες τῶν Ἐκκλησιῶν μας. Κατὰ τὰς πρὸ τῶν Χριστουγέννων ἐβδομάδος, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς προσδοκίας καὶ τῆς χαρᾶς διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου, κάματε μίαν μεγάλην θυσίαν, ἵνα εἰς πλείστους τόπους τῆς δυστυχίας ἄνθρωποι εὔρουν βοήθειαν καὶ θεραπείαν... Ὑπερβάλετε ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἐν τῇ ἀγαθοεργίᾳ καὶ ἐν τῷ ζήλῳ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, ἦτις πρέπει νὰ δηγιουργῆσιν τὸν ἄρτον διὰ τὸν κόσμον. Νὰ εἰσθε ἐφευρετικοί! Δὲν πρόκειται περὶ μικρᾶς ὑποθέσεως! Παραιτηθῆτε ἀπὸ τῆς ἐκπληρώσεως μιᾶς οὐσιώδους ἐπιθυμίας ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ δῶρα. Ὅστις θελεῖ νὰ ἀγοράσῃ ἐν νέον ἐπανωφόριον, ἂς σκεφθῇ μήπως ἐξυπηρετῆται ἀκόμη ἐπὶ ἐν ἔτος μὲ τὸ παλαιόν, καὶ ἂς βοηθῆσῃ μὲ τὸ ἐξοικονομηθὲν ποσόν... Ἄς σκεφθῇ τὰ πεινασμένα παιδιὰ τῆς Ἀσίας. Θὰ ἐορτάσωμεν μὲ πολυτέλειαν καὶ σπατάλην τὰ Χριστούγεννα, ἐνῶ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων εἰς ἄλλα μέρη τῆς γῆς μόλις ἔχουν ἐλαχίστην ὄσυναν πρὸς βρῶσιν; Ὁ Θεὸς ἂς μᾶς προφυλάξῃ ἀπὸ τοῦ νὰ φανῶμεν σκληροκάρδοι καὶ ἀδιάφοροι ἐνώπιον τῆς ἀμετρήτου δυστυχίας τῶν ἀνθρώπων».

Ἱερά Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Βιτάλοις Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἅγιος Νικόλαος», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ὡς ἄνω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Κύμη τῆ 3ῆ Δεκεμβρίου 1959

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Χρυσόστομος

Ἐπισκοπὴ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) ΜΕΣΗΣ 2) ΜΟΥΡΤΖΑΝΩΝ καὶ 3) ΠΑΝΟΡΜΟΥ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως πρὸς κατάληψιν τῆς μιᾶς τῶν ὡς ἄνω θέσεων, ὑποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης τὰ δικαιολογητικά των, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων. Γίνονται δεκτοὶ ὑποψήφιοι μόνον οἱ ἐκ τῆς Θεοσώστου ἡμῶν Ἐπαρχίας καταγόμενοι.

Ἐν Ρεθύμνη τῆ 7ῆ Δεκεμβρίου 1959

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου Ἀθανάσιος

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν:

Ἁγίου Δημητρίου Δεσύλλας καὶ Ἁγίου Δημητρίου Μοσχχωρίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ πιστοποιητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ὑποψηφίου.

Ἐν Καλάμαις τῆ 15ῆ Νοεμβρίου 1959

† Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος

Ἱερά Μητρόπολις Θήρας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱ. Ναῶν 1) ἁγ. Χαράλαμπος Ἐξω-Γωνιάς Θήρας καὶ 2) Παναγίας Μαλτέζας Ἡμεροβιγλίου Θήρας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ πιστοποιητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Ἐν Θήρα τῆ 1ῆ Δεκεμβρίου 1959

† Ὁ Θήρας Γαβριήλ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ ἐφημερίων» Νόμου 2200/1940, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν τὴν χρεώσουσαν θέσιν ἐφημερίου τοῦ ἐν Ἀφίδωναις Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, πρὸς ἀνακήρυξιν των ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κηφισίᾳ τῆ 29ῆ Δεκεμβρίου 1959.

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰάκωβος.

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθανάσιον Λυμπερόπουλον (Ἄγνωστου διαμονῆς)

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν, ἐνεργοῦντος ὡς ἀνακριτοῦ δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 3523/9-12-1959 ἐντολῆς τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ Ἱ. Ναοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ-Παγκρατίου, τὴν 4ῃν Φεβρουαρίου 1960 ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 9ην π.μ., ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποδιδόμενων σοι κατηγοριῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 21ῆ Δεκεμβρίου 1959.

Ὁ Ἀνακριτῆς
Ἀρχιμ. Βασίλειος Γιαννακάκης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μητροπολίτου Μυτιλήνης Ἰακώβου τοῦ ἀπὸ Σισανίου καὶ Σιατίστης, Ὁ «κόπος» μου εἰς τὴν Μακεδονίαν. Ἀθήναι 1959. Σελ. 350.

Δρ. Παναγιώτου Παναγιωτάκου, Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἐγχειρίδιον περὶ καλυμάτων γάμου κατὰ τὸ ἰσχύον ἐν Ἑλλάδι δίκαιον. Πρὸς χρῆσιν τῶν Ἱ. Μητροπόλεων, τῶν Αἰδερ. Ἐφημερίων καὶ τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων Κληρικῶν, τῶν κ. κ. Δικηγόρων καὶ Δικαστῶν. Ἐν Ἀθήναις 1959. Σελ. 182.

Σταματίας Δ. Μαστρογιαννοπούλου, Τὸ Κορίτσι μπροστά στὴ ζωῆ. Ἐκδόσεις Ἀδελφότητος «Εὐσέβεια». Ἀθήναι 1960. Σελ. 282.

Δημ. Μαυροπούλου, Διευθυντοῦ τῆς Ἐφημερίδος «Ἡ Φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας», Πατριαρχικαὶ Σελίδες: Τὸ Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον ἀπὸ 1878-1949, ἐν Ἀθήναις 1960, σελίδες 296 (Ἐνδιαφέρουσα καὶ λίαν διαφωτιστικὴ ἐργασία, περιέχουσα ἀγνώστους πτυχὰς τῆς ζωῆς τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τοῦ Ἰωακείμ τοῦ Γ' μέχρι τοῦ 1949).

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»**ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Βεροῖας καὶ Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐόρτια Γράμματα.

Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως.

Ῥαδιοφωνικὰ μηνύματα τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων.

Μήνυμα τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει 1960.

Θεοδ. Σπεράντσα, Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης. Βασ. Ἰωαννίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ ἐν Ρόδῳ Συνέδριον τῆς Κ. Β. τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (19-28 Αὐγούστου 1959).

Μάρκου Σιώτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀνάγκη νέας ἐκδόσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, δ. Θ., Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Λατρείᾳ ἐναρμόνισις τῶν πολιτικῶν καὶ διαλεκτικῶν ἀντιθέσεων.

Ἀρχιμ. Ἀθανασίου Βασιλοπούλου, Οἱ «Εὐαγγελικοί καὶ ἡ προπαγάνδα αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι».

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

Βιβλιογραφία.